

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma/ Kasvatus- ja perhetyö

Marika Paunonen

SELVITYS ENSILUOKKALAISTEN VUOROHOIDON TARPEESTA KOUVOLAN
KAUPUNGISSA

Opinnäytetyö 2009

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaaliala

PAUNONEN, MARIKA	Selvitys ensiluokkalaisten vuorohoidon tarpeesta Kouvolan kaupungissa
Opinnäytetyö	46 sivua + 3 liitesivua
Työn ohjaaja	Lehtori Ari Vesanen
Toimeksiantaja	Socom
Marraskuu 2009	
Avainsanat	Koululaiset, perhepolitiikka, vuorohoito, vuorotyö

Opinnäytetyö on tutkielma, jonka aiheena on koululaisten vuorohoidon tarve Kouvolan kaupungissa.

Tavoitteena oli selvittää syksyllä 2009 koulunsa aloittaneiden ensiluokkalaisten vuorohoidon tarvetta uudessa Kouvolassa. Tutkimus suunnattiin Kouvolan vuoropäiväkodeissa touko-kesäkuussa olleiden esikoululaisten perheille. Menetelmänä käytettiin kyselylomaketta, jotka jaettiin kohderyhmälle päiväkotien avustuksella. Vastauksia saatiin melko vähän (22 kappaletta) siihen nähden, kuinka paljon vuorohoitoa tarvitsevia esikoululaisia laskeskeltiin olevan. Tutkimuksen valmisteluvaiheessa Kouvolan vuoropäiväkoteihin oltiin yhteydessä, jotta saatiin tietoa kunkin yksikön vuorohoitoa tarvitsevien esikoululaisten määrästä. Yhteensä vuorohoitoa tarvitsevia esikoululaisia laskettiin olevan noin 210 lasta.

Vuorohoitoa tarvitsevia lapsia oli vastanneiden pienen määrän huomioiden varsin paljon. Yöhoitoa vähintään muutaman kerran kuussa tarvitsevia oli viisi, iltaisin hoitoa tarvitsi 13 lasta vähintään muutaman kerran viikossa ja vähintään yhtenä viikonloppuna kuussa hoitoa tarvitsi 12 lasta. Vanhemmat joutuivat harkitsemaan työkuvioidensa muuttamista lapsen koulun alkaessa. 3 perheessä oltiin jo päädytty lyhennettyyn työpäivään ja yhdessä vaihtoehtoa oli harkittu vakavasti. Työpaikan vaihtoa oli yksi vakavasti harkinnut ja yksi toteuttanutkin. Työnkuvan muuttamista taas oli harkittu neljässä perheessä ja työnkuvaa oli muutettu kahdessa perheessä.

Lasten hoidon järjestelemistä käsittelevässä kysymyksessä suurinta kannatusta saivat isovanhempien hoiva sekä jonkun tuleminen lapsen kotiin tämän seuraksi. Kummatkin vaihtoehdot saivat 7 ”useimmiten” - vastausta. Hoitojärjestelyjä tehdessä kukaan ei vastannut hoitopaikan järjestyvän ilman vaivaa. Se aiheutti kaikille vähintään pienehköä vaivaa ja hoitopaikan ja koulun sekä hoitopaikan ja kodin välinen kulkeminen oli yhdelle vastanneista mahdoton toteuttaa.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Care

Bachelor's Thesis	46 pages +3 pages of appendices
Supervisor	Ari Vesanen, Senior Lecturer
Commissioned by	Socom
November 2009	
Keywords	school aged children, family policy, shift care, shift work

The study analyses the need of school aged children's shift care in the City of Kouvola. The aim of the study was to report the need of shift care among first graders in our new city. The study was directed to families whose six-year-old child was in a shift day care center from May to June in 2009. The study was performed by sending questionnaires to day care center who offer shift care.

Six-year-olds in shift care were counted to be approximately 210 in the whole city. Compared to this, the amount of people who answered was small, only 22 families. Need for shift care was seen quite big. Night care was needed by 5 children at least a couple of times a month. Evening care was needed in 13 families every week and 12 children need weekend care at least one weekend per month.

Parents have to ponder over their work possibilities once children start school, and 3 families have already decided to work shorter days. One parent has already decided to change shift work into a day job. Changing the job description has been made in 2 families. Arranging children's day care isn't easy in any of the families. Grandparents' help is common option to deal with caring problems, and 7 families usually utilize this option.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2 PERHE JA TYÖ	7
2.1 Menneestä nykypäivään	7
2.2 Poliittinen katsantokanta	8
2.3 Lasten pitkät iltapäivät	8
2.4 Perheen yhteinen aika	10
2.5 Vuorohoitotilastot	12
3 VUOROHOITOA KOSKEVAT SÄÄDÖKSET	12
3.1 Isovanhempien osuus lastenhoidossa	13
3.2 Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta	14
3.3 YK:n lasten oikeuksien yleissopimus	14
3.4 Perustuslaki	15
3.5 Lastensuojelulaki	15
3.6 Perusopetuslaki	16
3.7 Päivähoitolaki	16
3.8 Vuorohoidon käsitelmääritys	16
3.9 Eduskuntakeskustelu	17
3.10 Lapsiasiavaltuutetun muistio	17
4 VUOROHOIDON PERIAATTEET JA TARJONTA KUNNISSA	18
4.1 Periaatteet yleisesti valtakunnan tasolla	18
4.2 Periaatteita eri kunnissa	18
5 VUOROHOIDON HAASTEET JA KEHITTÄMINEN	19
5.1 Lasten näkökulma	19
5.2 Toiveiden iltapäivä	20
5.3 Vanhempien näkökulma	20

5.4 Vanhempien mietteitä toiveiden iltapäivästä	22
5.5 Kuntien ja muiden palvelun tuottajien näkökulma	22
6 TUTKIMUS	23
6.1 Tutkimusongelmat	23
6.2 Tutkimusmenetelmät	23
6.2.1 Opinnäytetyön kohdejoukko	23
6.2.2 Aineiston keruu	24
6.3 Aineiston analyysi	25
7 TULOKSET	25
7.1 Taustatiedot	25
7.2 Vuorohoidon tarve	27
7.3 Työhön liittyvät muutokset	29
7.4 Koululaisen hoidon järjestäminen	31
7.5 Hoitopaikan järjestämisen hankaluudet	32
7.6 Kyselyssä saadut kommentit	35
7.6.1 Vuorotöiden haasteellisuus	35
7.6.2 Molemmat vanhemmat vuorotöissä	35
7.6.3 Tutkimuksen tärkeys	36
8 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	36
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	37
10 POHDINTA	39
LÄHTEET	41
LIITTEET	
Liite 1. Kyselylomake	
Liite 2. Kirje päiväkodille	
Liite 3. Kirje lomakkeeseen	

1 JOHDANTO

Vuoropäiväkodit jakavat mielipiteitä. Jotkut kehuvat järjestelmän suomaa mahdollisuuksia, toiset syyllistävät vanhempia lasten viemisestä hoitoon illoiksi ja öiksi. Näiden perheiden arki toimii kuitenkin siinä missä minkä tahansa muunkin lapsiperheen arki, kunnes lapsi kasvaa kouluikäiseksi. Päiväkoti-ään jo ohittaneelle pienelle koululaiselle on vuoro hoitoa maassamme tarjolla vain rajallisesti, asuinpaikasta riippuen. Kuntien tarjonta vuoro hoitoa tarvitseville koululaisille on hyvin vaihtelevaa: kaikkea ”ei oosta” aina kymmenvuotiaaksi asti. Suurin osa vuoro hoitoa tarjoavista kunnista on rajannut palvelun ensiluokkalaisiin tai ensi- ja toisluokkalaisiin. Mahdollisuus päästä vanhemman iltatäi yövuoron ajaksi turvallisen aikuisen hoiviin vielä yhdeksän- tai kymmenvuotiaana on siis harvinaista herkkua.

Olen työskennellyt sijaisena kouvola laisessa vuoropäiväkodissa opiskelujeni ajan. Sitä kautta olen päässyt osalliseksi vuoropäiväkodin elämästä ja kohdannut perheitä, jotka ovat joutuneet pohtimaan lapsensa koulun alkamisen ja vuoro töiden yhdistämisen haasteita. Paikallislehdessä asiaa sivunneet artikkelit jäivät mietityttämään, kunnes vuoden 2009 alussa aloin pohtia mahdollisuutta opinnäytetyön kirjoittamisesta tästä aiheesta.

Yhteiskuntamme pyörii yhä enenevissä määrin minä vuorokauden aikana tahansa, joten vuoro työntekijöiden määrä auttamatta kasvaa. Näin ollen myös vuoro hoitoa tarvitsevien lasten määrä lisääntyy. Alle kouluikäisten hoito on kaupungissamme järjestetty vuoropäiväkotien muodossa, mutta koulunsa aloittaville ensiluokkalaisille ei pitkiksi illoiksi ja öiksi ole tällä hetkellä mahdollisuutta hoitoon.

Opinnäytetyön päämääränä on selvittää koulun aloittavien vuoro hoidon tarvetta Kouvolan kaupungissa. Tavoitteena on saada selville, minkälaista vuoro hoitoa ja kuinka usein perheet lapsillensa tarvitsevat.

2 PERHE JA TYÖ

2.1 Menneestä nykypäivään

Nykyinen tilanne koululaisten iltapäivien suhteen juontaa juurensa pitkälle menneisyyteen. Sodanjälkeisinä vuosikymmeninä, kun naistenkin työpanosta tarvittiin kipeästi, ajauduttiin tilanteeseen, jossa suomalaislapset joutuvat itsenäistymään liian aikaisin. Tästä ei voi syyttää pelkästään vanhempia vaan koko yhteiskuntaamme leimaa välinpitämättömyys lasten ajankäyttöä kohtaan. Kenties on ajateltu, että ovathan ne ennenkin pärjänneet ja kunnolliseksi kasvaneet niin mikseivät sitten nykyäänkin (Pulkinen 2002, 18 – 19.)

Yhteiskunta vastaa päivähoitojärjestelyistä, mutta kouluikäisten ajankäytöstä ei ole otettu yhteistä vastuuta. Vanhempien vastuusta lasten ajankäyttöä kohtaan ei liiemmin ole muistuteltu, kun nimenomaan sen korostaminen ja esillä pitäminen ovat myös vanhemmuuden arvostamista ja tukemista. Toki etenkin yläkouluikäisten kohdalla suomalaiseen kulttuuriin kasvaneena helposti tulee ajatelleeksi, että johan tuon ikäisten täytyykin saada tulla ja mennä, kuuluhan murrosikään vanhemmista irtautumisenkin vaihe (Pulkinen 2002, 18 – 19.)

Itsekseen pärjäämisen ihanne näkyy nykyajan viihdekulttuurissakin. Harry Potter on maailmanlaajuista suosiota nauttiva teinihahmo, joka joutuu kohtaamaan aikuisuuden jo varhaisessa vaiheessa ja taistelemaan pahaa vastaan ilman vanhempien apua. Harry Potterin tapaan japanilaisissa manga-sarjakuvissa vilisee varhaiskypsiä teinejä, joihin kaverit voivat turvautua vanhempien sijasta. Todellisuudessakin tämä sama ilmiö pitää valitettavan usein paikkansa. Maailman kovuus ajaa nuoria etsimään liittolaisia toisistaan, mihin netin lukuisat vertaistukiryhmät tarjoavat oivallisen väylän. (Malin 2009)

Siltala vertaa arjen kovuutta ajattelutapaan ”toisen hyvä on toiselta poissa”, mikä vaatii kylmää kyynärpäätaktiikkaa. Siltalan mukaan koulumurhaajat veivät tämän karsintakisan sille oletettavissa olevaan loppuun. Kukin murhaajista oli tavalla tai toisella joutunut syrjään heitetyksi, vailla ihmisarvoa oleviksi. He tekivät saman muille yli-ihmiserieologiaan tukeutuen. (Malin 2009)

2.2 Poliittinen katsantokanta

Työn ja perheen yhteensovittamisen mahdollisuuksista ei puhuta lainkaan itsestään selvästi eikä niiden yhdistämistä helpottavista mahdollisuuksista sopiminen ja niiden kehittäminen välttämättä kuulu työpaikan henkilöstöpolitiikkaan. Tämä ei toisaalta ole lainkaan yllättävä ajattelutapa, perheen on perinteisesti ajateltu kuuluvaksi yksityiselämään, minkä vuoksi sitä ei ole nähty tarpeelliseksi liittää työelämän ja työpolitiikan yhteyteen. (Salmi ym. 2004, 1-6)

Tämän lisäksi pohjoismainen hyvinvointimalli johdattelee helposti ajattelemaan, että perhepolitiikka antaa vastauksen ongelmaan, joten työssäolon ja työaikajärjestelyjen vaikuttavuus perhe-elämään on jäänyt huomioimatta. Työelämässä on totuttu ajattelemaan, että työn ja perheen yhteensovittaminen koskee pienten lasten vanhempia ja että sekin on hoidettu suurelta osin kuntoon perhevapaiden ja päivähoidon avulla julkisen sektorin kautta. Ajattelutapaa pitäisikin muokata niin, että asiaa tarkasteltaisiin elämäkokonaisuuden näkökulmasta, jolloin myös vapaa-aika yksityisasioineen nousisi paremmin esille. Arkielämää voitaisiin suunnitella kunkin työntekijän elämäntilanteeseen sopivaksi, jolloin jaksaminen ja hyvinvointi mitä todennäköisimmin lisääntyisivät. (Salmi ym. 2004, 1-6)

Myös rahallisesti lapsiperheiden tilanne on haastava, sillä heidän toimeentulonsa on Suomessa heikompaa kuin muuntyyppisten talouksien, vaikka tuo elämänvaihe onkin kulutustarpeiltaan suurempi moniin muihin vaiheisiin verrattuna. Toimeentulonsa turvaamiseksi monet pienten lasten vanhemmat tekevät pitempää yhteenlaskettua viikkotyöaikaa kuin lapsettomat parit. Tämän lisäksi epätyypilliset työajat ovat yleisiä. Joka kolmannen lapsen äiti ja useamman kuin joka toisen lapsen isä tekee ilta-, yö- ja viikonlopputyötä. (Pulkkinen 2005, 151)

2.3 Lasten pitkät iltapäivät

Lapsi tarvitsee häntä kuuntelevaa ja hänen kokemuksistaan kiinnostunutta aikuista lähelleen. Jo omista asioistaan huolehtiminen aiheuttaa lapselle huolta ja huolehtimista. Jos hän tämän lisäksi joutuu hoitamaan aikuisille kuuluvia asioita ja olemaan omatoiminen, stressi lisääntyy. Yksinäisyys on yhteydessä depressiivisyyteen, oli kyseessä sitten minkä ikäinen ihminen tahansa.

Masentuneisuus on ollut suomalaislasten keskuudessa kasvussa. Liiallinen yksinolo, stressi ja masentuneisuus aiheuttavat lapselle levottomuutta, keskittymisen ja tarkkaavaisuuden ongelmia, väsymyksen tunnetta ja käytöshäiriöitä. (Harjunpää ym. 2008,8 ja Pulkkinen 2002, 26-28)

Vanhempien on töistä käsin vaikea kontrolloida lastensa tekemisiä iltapäivien aikana. Monesti vanhemmilla ei ole muuta mahdollisuutta kuin luottaa lastensa itsenäisyyteen ja selviytymiseen ilman aikuisen valvontaa. Keskenään lapset saattavat tehdä asioita, joita eivät yksin ollessaan tekisi. Houkutus katsoa sopimattomia videoita, uppoutua pelikonsolien maailmaan tai toteuttaa jopa jonkin sortin ilkivaltaa voi kasvaa niin suureksi, että vanhempien kielloista riippumatta asioita tehdään. (Harjunpää ym. 2008, 27)

Lapset hakevat seuraa ja tukea toinen toisistaan, sukeltavat virtuaalimaailmaan joko tietokoneella tai pelikonsolilla pelaten tai internetissä surffaten. Lapsen ongelmien riskiä lisää melko loogisesti vähän lapsilähtöisyyttä sisältävä vanhempien kasvatustyyli, mutta ikävä huomio on, ettei huolehtivainen kasvatustyyli pysty korvaamaan valvomattoman ajankäytön haittoja. (Pulkkinen 2002, 28-29)

Jo yhdeksän vuotta sitten tehdyssä sosiaali- ja terveysministeriön teettämässä tutkimuksessa kouluikäisten lasten perushoivassa, kuten lämpimän ruoan saamisessa kotona ja yöunen pituudessa oli selvästi puutteita. Jo tuolloin yli neljäsosa kouluikäisistä vietti arki-illat ilman aikuista. Näitä lapsiaan laiminlyöviä vanhempia löytyy mistä tahansa ryhmittymästä, on siis turha kuvitella hyväosaisten hoitavan lapsiaan yhtään sen paremmin kuin taloudellisissa hankaluuksissa kipuilevatkaan ihmiset. (Pulkkinen 2005, 126)

Onpa pääkaupunkiseudulla käynyt sellainenkin tapaus, jossa alle 12-vuotias tyttö soitteli naapureiden ovikelloa pyytäen päästä sisään. Tytön huoltaja ei suinkaan ollut irrottelemassa laivaristeilyllä vaan Keski-Euroopassa työmatkalla. Monessa muussa maassa tyttö olisi otettu lastensuojeluviranomaisten huostaan ja vanhempia olisi syytetty lapsensa heitteillejätöstä. Maassamme lapsen etu jää kuitenkin valitettavan usein aikuisten oikeuksien alle, ymmärrämme aikuisten tarvetta omiin menoihinsa paremmin kuin lasten tarvetta saada turvallista ja monipuolista hoivaa. (Pulkkinen 2005, 126)

Aikaisempiin vuosiin verrattuna lapsuus on yksinäistynyt. Tällä tarkoitetaan sitä, että lapset viettävät paljon aikaa ammatti-ihmisten seurassa päivähoitossa tai koulussa, joissa taas ryhmäkoot ovat kasvaneet eikä aikaa näin ollen ole yhtä paljon yhtä lasta kohden. Perheet ovat samaan aikaan pienentyneet ja sukulaisverkostot harventuneet. Näin ollen lasten elinpiirissä läheisten aikuisten määrä on vähentynyt. Ylikuormittuneisuus niin perheessä, päiväkodissa kuin koulussakin vaikeuttaa kykyä huolehtia lasten yksilöllisistä kasvuedellytyksistä. Samaan aikaan lasten aggressiivisuus, tuhoisa käyttäytyminen, päihteiden käyttö ja mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet ja vakavoituneet. (Harjunpää ym. 2008, 13)

Tutkimuksen mukaan yksin kotona kotitehtäviään tekevän murrosikäisen päihteiden käytön riski oli puolet pienempi, kuin jos hän vietti aikaansa tovereidensa kanssa. Tämä ei kuitenkaan poista riskiä masennuksesta kärsimiseen. Työssäkäyvien vanhempien on kuitenkin erittäin vaikeaa löytää toimivaa ratkaisua valvomattomiin iltapäiviin, minkä vuoksi ongelmaa pitäisi purkaa yksittäistä perhettä laajemman tahon kesken. Huolestuttava huomio on myös se, että nuorisorikollisuuden on todettu kolminkertaistuvan klo 15:n jälkeen, jolloin lasten koulupäivä on jo päättynyt, mutta vanhemmat ovat vielä töissä. Koulun päättymistä seuraavat tunnit ovat tämäntyyppisen rikollisuuden kannalta ”vaarallisinta” aikaa. (Pulkkinen 2002, 18-19)

2.4 Perheen yhteinen aika

Osa-aikatyötä tekevät useimmiten neljävuotiaiden ja pienten koululaisten (7 - 9 vuotta) äidit. Lyhennetylle työajalle olisi tosin kysyntää vanhempien joukossa laajemminkin. 18 % työssäkäyvistä isistä ja 23 % äideistä haluaisi tehdä nykyistä lyhyempää työaika, jotta lapsista huolehtimiseen olisi paremmin aikaa. 7-9-vuotiaiden koululaisten äideistä yli 30 % haluaisi lyhentää työaikaansa. (Harjunpää ym. 2008 29-31)

Työ ei enää ole yhtä sidoksissa työpaikkaan kuin aiemmin, vaan töitä kannetaan myös kotiin ja kesämökeille, jolloin lasten kanssa vietettävä aika vähenee entisestään. Työssä koettu stressi, uupumus ja tyytymättömyys tulevat myös kotiin ja ongelmalliset kotiolot puolestaan heijastuvat takaisin töihin. Työssä koettu väsymys puolestaan heijastuu vanhemmuuteen, väsyneet vanhemmat kokevat itsensä helposti riittämättömiksi ja voimattomiksi lapsenkasvatustehtävässä. He eivät jaksakaan olla

kiinnostuneita lastensa tekemisistä ja harrastuksista eivätkä he jaksa ottaa huomioon lastensa mielipiteitä ja tarpeita. Tämä taas voi näkyä lapsen masentuneisuudessa ja itsearvostuksen heikkenemisenä sekä aggressiivisuutena. (Pulkkinen 2005, 150)

Lasten ja vanhempien yhteisen ajan suurimmaksi rajoittajaksi on nähty työhön sitoutuminen ja työn vaativuus. Toki työtä on tehty ennenkin, jopa pidempiä päiviä kuin nykyisin, mutta oleellista muutoksessa on kummankin vanhemman työpaikan sijaitseminen kodin ulkopuolella. Työn ja perhe-elämän yhteen sovittamiseen liittyvät kysymykset puhuttavatkin yhä useammin. Noin puolet naisista ja miehistä kokee työn haittaavan perhe-elämää, mutta vain alle 10 % kokee perhe-elämän haittaavan työtä ainakin joskus. (Pulkkinen 2005, 149)

Perhebarometri 2001:n mukaan 38 % vastanneista vanhemmista koki työnsä haittaavan jonkin verran perhe-elämää ja 4 % koki työn haittaavan erittäin paljon. Osa-aikatyötä tekevästä hyvin harva koki vastaavaa. Kolmannes huoltajista koki, ettei heillä ole riittävästi aikaa vietettäväksi lastensa kanssa. Kiireinen elämänrytmi, työpaineet ja perheenjäsenten erilaiset harrastukset on nähty yhdessäoloa hankaloittavina tekijöinä. 77 % vanhemmista oli täysin tai lähes täysin sitä mieltä, että yhteiskunnan olisi otettava enemmän vastuuta pienten koululaisten iltapäivien sujumisesta. (Harjunpää ym. 2008, 29-31)

Vuorotyöt vaikuttavat perhe-elämään vaikeuttamalla tilaisuuksia kommunikoida päivätoita tekevien vanhempien perheisiin verrattuna. Kun lapset ovat kotona ja vanhemmat töissä, sosiaalinen kanssakäyminen jää vähemmälle, mikä heijastuu herkästi lasten ja vanhempien välisiin suhteisiin. Jody Heymann, Harvardin julkisen terveyden ja lääketieteen koulun professori, sanoo vuorotyön vaikuttavan lapsiin rajusti. Heymannin mukaan lapset, joiden vanhemmat ovat yötoissa menestyvät 17 % huonommin matemaattisissa testeissä riippumatta perheen tulotasosta, koulutuksesta, perhemuodosta tai lapsen sukupuolesta. Lapsilla, joiden vanhemmat työskentelevät öisin on lähes kolme kertaa suurempi todennäköisyys joutua erotetuksi koulusta, kuin lapsilla joiden vanhemmat eivät tee yötoita. (Barnett ym. 2006, 13)

Iltatöitä tekevillä vanhemmilla on selvästi vähemmän aikaa vietettäväksi kouluikäisten lastensa kanssa. Vanhempi, jonka työvuorot alkavat iltapäivällä ja päättyvät illalla eivät näe koululaistaan hereillä juuri ollenkaan työpäivinä. (Barnett ym. 2006, 13)

2.5 Vuorohoitotilastot

Keskimäärin 7 prosenttia kunnan järjestämässä päivähoidossa olevista lapsista oli vuonna 2005 hoidossa iltaisin, öisin tai viikonloppuisin. Vuorohoidossa olevien lasten osuus vaihteli kunnittain nolasta 33 prosenttiin. (Färkkilä 2006, 45-46)

Pienissä ja keskisuurissa kunnissa oli vuorohoidossa olevia lapsia suhteellisesti enemmän kuin suurissa kunnissa. Suurissa kunnissa vuorohoidossa oli keskimäärin 5 prosenttia hoidossa olevista lapsista, pienissä kunnissa luku oli 8 prosenttia. Vuorohoidon tarpeen uskotaan kuntien arvion mukaan kasvavan lähivuosina. Hoidon tarpeen uskotaan kasvavan etenkin ilta-aikoina. 68 % kunnista arvioi iltahoidon lisääntyvän paljon tai jonkin verran. 58 % kunnista uskoo viikonloppuhoidon tarpeen kasvavan paljon tai jonkin verran. Yöhoidon tarpeen ei uskota juurikaan muuttuvan lähivuosien aikana. (Färkkilä 2006, 45-46)

Vuonna 2001 vuorohoidossa olevia 0 - 6 vuotiaita lapsia oli 13 065 ja vuorohoidossa olevia koululaisia oli 655. Koululaisia on kaikista vuorohoitolapsista n. 5 %. Vuorohoitoa on kouluikäisille tarjolla hyvin vähän. (Svedlin ym. 2002, 17)

3 VUOROHOITOA KOSKEVAT SÄÄDÖKSET

Alle kolmivuotiaiden hoidon osalta tämänhetkinen järjestelmä mahdollistaa valinnan joko kotona hoitamisen tai päivähoidon välillä. Yli kolmevuotiaiden osalta subjektiivinen päivähoito-oikeus takaa jokaiselle lapselle oikeuden hoitopaikkaan joko kunnan järjestämänä tai yksityisen hoidon järjestämiseksi annettuna tukena. Järjestelmässämme on kuitenkin pitkään ollut ikävä kuoppa koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan osalta. Suomi oli asian tiimoilta Euroopan yhteisössä pitkään selkeästi muita jäsenmaita jäljessä. (Savolainen ym., 2004)

Muun muassa OECD:n arvioinnissa hämmästeltiin logiikkaa, joka takasi kokopäiväisen huolenpidon ennen koulun alkua, mutta joka koulun alettua katosi kokonaan. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskeva laki tuli vuonna 2004 voimaan. Tällainen toiminta on perheen näkökulmasta katsottuna toimiva väline perheen ja työn yhteensovittamiselle, koska sen avulla pystytään turvaamaan lapsen huolenpito ja hyvinvointi kouluajan ulkopuolella vanhempien ollessa työssä. (Savolainen ym. 2004)

Toimintaa tukevat myös selvitykset, joiden mukaan useissa tapauksissa lapsen syrjäytymiskehityksen alut ovat sijoittuneet yksinäisiin iltapäiviin. Tältä osalta laissa on kuitenkin huolestuttava piirre: lapsen mukanaololle on määritelty vähimmäismaksu. Perheissä, joissa lasten syrjäytymiskynnys on muutenkin suuri, taloudelliset kysymykset viimeistään ajavat lapsen tarjolla olevien palveluiden ulottumattomiin. Laissa tosin mainitaan mahdollisuudesta maksuvapautuksen saamiseen, mutta aikaisemmin vastaavan kaltaisissa tilanteissa on todettu ettei tämäkään poista ongelmaa. Köyhäinavun vastaanottaminen on perheille usein vaikea kynnys. (Savolainen ym. 2004)

Perheen ja työn yhteensovittamista helpottaa ainakin joidenkin perheiden osalta myös mahdollisuus osittaiseen hoitovapaaseen ja näin ollen lyhyempään työaikaan. Perhe voi käyttää etuutta lapsen toisen kouluvuoden loppuun saakka ja pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten vanhempien kohdalla kolmannen kouluvuoden loppuun saakka (2001/55). Toiveissa on, että tämä oikeus laajennettaisiin kaikille alle 10-vuotiaiden lasten vanhemmille, jolloin ikäraja saataisiin yhteneväinen tilapäisen hoitovapaan ikärajan kanssa. (Savolainen ym., 2004)

3.1 Isovanhempien osuus lasten hoidossa

Useimpien lasten isovanhemmat ovat elossa ja yli puolet isovanhemmista asuu enintään 20 kilometrin päässä. Isovanhempien apu on kaikkea muuta kuin vähäistä. Isoäideistä reilu puolet ja isoisistä reilu 40 prosenttia hoitaa lapsenlapsiaan kuukausittain. He täydentävät hoivaa, joihin vanhemmat tai palvelut eivät yllä. (Savolainen ym. 2004)

Tätä ajatellen voisi myös isovanhemmille suunnatuista lapsen hoitomahdollisuuksista tulla yllättäväkin suosittuja. Monesti isovanhemmat ovat elämäntilanteensa ansiosta taloudellisestikin paremmassa asemassa lasten vanhempiin verrattuina, joten esimerkiksi hoitovapaa saattaisi olla heille jopa realistisempi vaihtoehto kuin lasten vanhemmille vuosina joina lapset ovat kyllä pieniä, mutta taloudellinen tilanne usein vaativa asunto- ja autovelkoineen.

3.2 Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta

Laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta ensimmäisessä pykälässä määrätään, että lapselle on turvattava hyvä hoito ja kasvatustasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito. Lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaaminen määritellään huoltajan tehtäväksi. Huoltajan velvollisuutena on huolehtia, että lapsella on tarpeellinen valvonta ja huolenpito. Huoltajan on ensisijaisesti arvioitava kykeneekö lapsi selviytymään lyhyestä yksinolosta ja minkälaiset toiminta- ja avun saanti mahdollisuudet lapsella on hätä- tai ongelmatilanteessa. (8.4.1983/361) Laissa ei määritellä, minkäikäisiä lapsia ja minkäpituisiksi aikaa voi jättää yksin kotiin. Se on arvioitava jokaisessa tilanteessa erikseen lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden ja ratkaistava lapsen edun kannalta parhaalla tavalla.

Pieni koululainen tuskin on kehitystasoltaan sellainen, että hän voisi viettää pimeitä iltoja tai jopa öitä itsekseen kotona huoltajan ollessa töissä. Huoltajan tehtävänä on huolehtia lapsen sekä fyysisestä että henkisestä hyvinvoinnista tämän ikä ja kehitystaso huomioiden, mikä tulee esille myös elatuksesta mainittaessa, missä puhutaan myös henkisten tarpeiden tyydyttämisestä. Lapsen perusturvallisuudesta huolehtiminen sisältyy henkisiin tarpeisiin. (1975/704)

3.3 YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa edellytetään, että *kaikissa lasta koskevissa valtion toimissa on aina ensimmäiseksi otettava huomioon lasten etu*. 5:n artiklan mukaan *valtion on autettava vanhempia niin, että he voivat tukea lapsen kehitystä*. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumista valvova Geneven komitea on 30.9.2005 antamissaan suosituksissa kiinnittänyt huomiota siihen, että lapsen edun yleisen periaatteen ymmärtämistä, asianmukaista huomioimista ja soveltamista tulisi Suomessa vahvistaa. *Lapsen etu on otettava huomioon kaikissa säädöksissä, oikeudellisissa ja hallinnollisissa päätöksissä ja hankkeissa, ohjelmissa ja palveluissa, joilla on joko välittömiä tai välillisiä vaikutuksia lapsiin*. (YK:n lasten oikeuksien sopimus)

Lasten edun huomioiminen ei koululaisten kohdalla toteudu niin kauan kun on perheitä, jotka tarvitsisivat vuorohoitoa koululaisellensa, mutta joille ei tätä palvelua ole tarjolla. Tutkimusten valossa maamme palvelujärjestelmässä on suuria aukkoja myös päivätyötä tekevien vanhempien perheissä, sillä iltapäivätoimintaa on tarjolla vain kahden ensimmäisen vuosiluokan lapsille, vaikka sitä vanhemmatkin vielä tarvitsisivat aikuisen läsnäoloa iltapäivätuntien ajaksi ennen kuin vanhemmat ehtivät töistä kotiin.

3.4 Perustuslaki

Suomen perustuslakiin kirjoitetut perusoikeudet koskevat lapsia siinä missä aikuisiakin. Erityisesti yhdenvertaisuutta käsittelevässä 6 §:ssä korostetaan lapsen oikeuksia itsenäisenä yksilönä. Pykälän 3 momentissa todetaan, että lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti, yksilöinä ja heidän on saatava vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Tasa-arvoisuus on turvattava sekä lasten kesken että lasten ja aikuisten välillä. 19 §:n mukaan *julkisen vallan tulee tukea perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia lapsen hyvinvoinnin ja yksilöllisen kasvun turvaamiseksi.* (11.6.1999/731)

3.5 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulain mukaan lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä etusija erityiseen suojeluun. Lapsen etu on otettava ensisijaisesti huomioon. *Laki edellyttää sosiaalilautakunnan ja kunnan muiden viranomaisien seuraavan ja kehittävän lasten ja nuorten kasvuoloja sekä poistavan kasvuolojen epäkohtia ja ehkäisevän niiden syntymistä. Palveluja kehitettäessä ja järjestettäessä on erityisesti huolehdittava siitä, että niiden avulla tuetaan huoltajia lasten kasvatuksessa, ja että lasten ja nuorten tarpeisiin ja toivomuksiin kiinnitetään erityistä huomiota.* (13.4.2007/417)

Lastensuojelulaissa on kaksi lausetta, jotka erityisesti haluan nostaa esille tarkemmin tarkasteltaviksi. Ensimmäisessä ilmaistaan, että lasten kasvuolojen epäkohtia on poistettava kunnan toimesta. Toisessa lauseessa puhutaan palvelujen kehittämisestä ja veloitetaan huolehtimaan, että niiden avulla voidaan tukea huoltajia lasten

kasvatuksessa. Kumpikaan näistä ei toteudu vuorotöitä tekevien perheiden kannalta, joissa on kouluikäisiä lapsia.

3.6 Perusopetuslaki

Perusopetuslaissa määrätään myös lasten aamu- ja iltapäivähoidosta. Lain 48 §:n mukaan toiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Lisäksi toiminnan tulee edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta. (2003/1136) Toiminnan tulee tarjota monipuoliset mahdollisuudet ohjattuun ja virkistävään toimintaan osallistumiseen sekä mahdollistaa lepo rauhallisessa ympäristössä ammattitaitoisen ja tehtävään soveltuvan henkilön valvonnassa. Kunnan tulee tarjota aamu- ja iltapäivähoitoa ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille sekä erityisopetuksessa oleville oppilaille. Toimintaa järjestetään koulun työvuoden aikana arkipäivisin pääsääntöisesti kello 7.00 - 17.00 välisenä aikana. (21.8.1998/628)

3.7 Päivähoitolaki

Päivähoitolain mukaan lasten päivähoitoa voivat saada lapset, jotka eivät ole oppivelvollisuusikäisiä sekä milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty, myös sitä vanhemmat lapset. Lasten päivähoito on pyrittävä järjestämään siten, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan. (19.1.1973/36)

3.8 Vuorohoidon käsitelmääritys

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes: in mukaan vuorohoidolla tarkoitetaan päivähoitoa, jota tarjotaan myös iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Sitä voidaan järjestää joko päiväkodissa tai perhepäivähoidossa kunnassa riippuen. Vuorohoidon järjestelyt vaihtelevat kunnasta riippuen. (Vuorohoidon käsitelmääritys 2006)

Tämän tutkimuksen yksiköt ovat Kouvolan kaupungin päiväkoteja. Osa tutkimuksen päiväkodeista on auki ympäri vuorokauden, osa aamusta iltaan jokaisena viikonpäivänä ja osa aamusta iltaan maanantaista perjantaihin.

3.9 Eduskuntakeskustelu

Kansanedustaja Saara Karhu (SDP) on vuosina 2001, 2002 ja 2008 nostanut vuorotyötä tekevien vanhempien lastenhoito-ongelmat esille esittämässään kirjallisissa kysymyksissä. Vuonna 2001 kirjallisen vastauksen on antanut peruspalveluministeri Osmo Soininvaara ja vuonna 2002 peruspalveluministeri Eva Biaudet, sekä vuonna 2008 nykyinen peruspalveluministeri Paula Risikko. (Karhu 2001; 2002; 2008.)

Kirjallisiin kysymyksiin annetut vastaukset noudattelevat pääpiirteittäin hyvin samoja linjoja. Niissä nostetaan esille sekä päivähoito- sekä lastensuojelulaista kohtia, jotka osaltaan ottavat kantaa ongelmaan. Paula Risikko toteaa viime syksynä kirjaamassaan vastauksessa, ettei pitäisi niinkään keskittyä palveluiden laajentamiseen vaan pikemminkin olisi keskityttävä työelämän vaatimusten jatkuvaan lisääntymiseen ja niiden asettamaan ristiriitaan perheen ja työn yhteensovittamisen näkökulmasta. (Karhu 2001, 2002, 2008)

3.10 Lapsiasiavaltuutetun muistio

Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula sekä asianajaja Johanna Aalto ovat yhteistyössä vuonna 2006 koonneet muistion, jossa käsitellään pääasiassa työttömyysturvalainsäädännön toimivuuteen liittyviä epäkohtia, mitkä liittyvät työn ja huoltajuuden yhteensovittamisiin. Muistiossa nostetaan esille lukuisia kansalaisyhteydenottojen kautta esille nousseita hankalia tilanteita niin työstä eroamisen kuin työn ja perheen yhteensovittamiseenkin liittyvissä tilanteissa.

Kysymykseksi nouseekin, olisiko työstä eroamiseen ja työstä kieltäytymiseen liittyvien ongelmien esiintymisen laajuutta ja mahdollisia muutostarpeita syytä tarkistaa niin lainsäädännön kuin muunkin ohjeistuksen kannalta.

Seuraavaksi muutama esimerkkitalanne:

"Yhteydenottaja kertoi työskennelleensä x:n työpaikassa 24.11.2003 - 15.11.2005. Yhteydenottajan puoliso huolehti lapsista (irtisanoutumishetkellä 3 v, 7v ja 9 v) yhteydenottajan ollessa töissä. Keväällä 2004 tapahtuneen puolison menehtymisen

jälkeen oli seurannut lastenhoito-ongelmia iltatöiden vuoksi, koska mahdollisuutta vaihtaa päivävuoroon ei ollut. Yhteydenottaja oli irtisanoutunut työstään 15.11.2005. Työvoimatoimisto oli antanut työvoimapolitiittisen lausunnon Kunta-alan työttömyyskassalle, jonka mukaan työttömyysturvaa ei voitu maksaa 90 päivän ajalta. Lastenhoitovaikeuksia ei pidetty pätevänä syynä irtisanoutua omasta pyynnöstä." (Aula ym. 2006)

"Yhteydenottaja kirjoittaa perheensä tilanteesta, perheeseen kuuluvat vanhemmat ja 9-vuotias lapsi. Aiheettomaksi työstä kieltäytymiseksi katsottiin yhteydenottajan vaimon kieltäytyminen sellaisesta vuorotyöstä, joka ei ollut julkisen liikenteen palvelualueella (käytettävissä ei autoa), ja jossa vuorotyö ja puolison matkatyö olisivat aiheuttaneet sen, että lapsi olisi joutunut olemaan öitä kotona yksin." (Aula ym. 2006)

"Yhteydenottajalla kaksi lasta (10 v, 11 v), jotka joutuvat olemaan kotona yksin huoltajan yö- ja iltatöiden johdosta. Yksityisiin järjestelyihin ei ole varaa, eikä työ ole neuvoteltavissa tai muutettavissa toiseen aikaan. Yhteydenottaja hakenut neuvoa myös sosiaalitoimesta, josta ratkaisuksi ehdotettu mm. irtisanoutumista töistä ja työttömäksi jäämistä sekä lasten sijoittamista lastensuojelun tukitoimenpiteenä avohuoltoon." (Aula ym. 2006)

4. VUOROHOIDON PERIAATTEET JA TARJONTA KUNNISSA

4.1 Periaatteet yleisesti valtakunnan tasolla

Vuorohoidosta ei ole laadittu erillistä lakia, vaan sitä koskevat säädökset on liitetty osaksi päivähoitolakia. Päivähoitolaissa kunnille annetaan melko vapaat kädet luoda omat käytäntönsä alueensa mahdollisen vuorohoidon tarpeen täyttämiseksi. Tämän vuoksi eri kuntien välillä voi olla eroja esimerkiksi siinä mistä kellonajasta vuorohoito käsitetään alkavaksi ja vastaavasti mihin kellonaikaan mennessä sen käsitetään loppuvan.

4.2 Periaatteita eri kunnissa

Tampereen kaupungissa ilta- ja vuorohoito on tarkoitettu lapsille, jotka vanhempiansa työn tai opiskelun vuoksi tarvitsevat hoitoa klo 18 jälkeen. Aamun aikaisimmat tulijat voivat tulla hoitoon ennen kello kuutta. Koululaisten vuorohoitoa on tarjolla kahdessa päiväkodissa vuorotyötä tekevien vanhempien lapsille. Koululaisten vuorohoito on

tarkoitettu ensisijaisesti ensimmäistä luokkaa käyville yksinhuoltajien lapsille. (Ilta- ja vuoroahoito, 2009)

Raumalla vuoroahoitoa tarjotaan päiväkodeissa, ryhmäperhepäiväkodeissa ja tarvittaessa myös perhepäivähoidossa. Yhdessä päiväkodissa hoidetaan myös alle 10-vuotiaita koululaisia, jotka tarvitsevat ilta-, yö- tai viikonloppuhoitoa. (Elo, 2008 ja Lasten ilta-, yö- ja viikonloppuhoito, 2009)

Jyväskylässä vuoroahoidoksi määritellään lapsen hoito arkisin klo 18 - 6 välisenä aikana sekä hoito viikonloppuna. Vuoroahoito on tarkoitettu jatkuvasti työn tai opiskelun vuoksi tavanomaisesta päivähoitoajasta poikkeavaa hoitoaikaa tarvitseville lapsille. (Vuoroahoito, Jyväskylä 2009)

Kittilän kunnassa toimii neljä päiväkotia, joista kahdessa toimii 0 – 8-vuotiaiden vuoroahoidon ryhmä. Kumpikin vuoroahoidon ryhmistä toimii päivisin tavallisen päiväkotiryhmän tavoin. Ryhmä jatkaa toimintaansa iltaisin, öisin ja viikonloppuisin ryhmäperhepäivähoitona siten, että samanaikaisesti hoidossa voi olla enintään 12 lasta. (Päiväkotihoido, 2009)

Kouvolan kaupungissa vuoroahoidoksi määritellään hoito, jota annetaan aamulla ennen klo 6.30 ja illalla klo 17.00 jälkeen sekä viikonloppuisin. Vuoroahoito on mahdollista vain vanhempiensa kanssa yhteistaloudessa asuvien aikuisten yhtäaikaisestä työstä tai pääsääntöisestä opiskelusta johtuen. Työaikaan lasketaan myös yövuoron jälkeinen lepoaika enintään 8 tuntia. (Vuoroahoito, Kouvola 2009)

5 VUOROHOIDON HAASTEET JA KEHITTÄMINEN

5.1 Lasten näkökulma

Lapset suhtautuvat iltapäivän vieton vaihtoehtoihin eri tavoin. Toiset menevät mielellään iltapäiväkerhoihin tai vastaaviin, kun toiset taas haluavat mennä mieluiten kotiin. Joillakin kotiin menneillä on naapurin mummo, kaverin vanhempi tms. tuonut turvaa iltapäiviin ja katsonut hieman perään. Monet sovittelevat lomiaan niin, että perheen yhteisestä loma-ajasta saatetaan tinkiä, jotta pienen koululaisen ei tarvitsisi olla yksin kotona. Tutkimuksissa on havaittu, että neljäsluokkalaiset eivät yleensä halua viettää iltapäiviään yksin. Heidän luonnehtimissaan toiveiden iltapäivissä

keskeisiksi nousivat ystävyysuhteet ja kavereiden kanssa vietettävä aika, mutta myös oman perheen parissa toivottiin voitavan viettää enemmän aikaa. Monelle tutkimukseen osallistuneelle nuorelle koti oli keskeinen ja tärkeä paikka. (Svedlin ym. 2002,9)

Moni koululainen haluaa olla koulupäivän jälkeen rauhassa ilman suurta viriketulvaa. He tarvitsevat omaa aikaa ja yksinäisiä hetkiä. Onkin hyvä, jos lapsi viihtyy pieniä aikoja myös itsekseen, sillä nämä hetket auttavat lapsen itseluottamusta ja luovuutta kehittymään. Hyvää yksinäisyys on silloin, kun tyhjyyden tunne ei ole kohtuuton itsekseen oltaessa. Tämän saavuttamisessa hyvät ihmissuhteet ovat ensiarvoisen tärkeitä. Kun lapsi voi olla varma siitä, että turvallisuutta huokuva vanhempi palaa hänen luokseen, voi yksinäisyys olla turvallista ja lapsi saattaa jopa nauttia siitä. (Harjunpää ym. 2008, 25)

5.2 Toiveiden iltapäivä

Vuonna 2008 toteutetussa kolmasluokkalaisten iltapäivän viettoa selvittävässä tutkimuksessa selviteltiin mm. kolmasluokkalaisten toiveiltapäivää. Yli puolet pojista (53 %) ja tytöistä (70 %) vastasi toiveiltapäiväänsä kuuluvan kaveri. Yli puolen toiveiden iltapäivään sisältyi myös ulkoilua. Noin kolmasosan iltapäivään mahtuisi pelaamista ja leikkimistä sekä television tai DVD:n katselua. Muina toiveina mainittiin leppäminen. Vain harva, pojista yksi ja tytöistä noin viidennes, mainitsi toiveiltapäiväänsä läksyjen tekemisen tai lukemisen. (Harjunpää ym. 2008, 57)

Kolmasluokkalaiset kertoivat yksinolon olevan mukavaa, kun saa olla rauhassa, sisarukset eivät häiritse, on hiljaista tai kun saa tehdä mitä haluaa. Pääsääntöisesti lapset kokivat yksinolon ikäväksi, kun ei ollut kaveria seurana. Osassa vastauksissa ulkoiset olosuhteet, kuten sää ja pimeys vaikuttivat negatiivisesti yksinolon kokemiseen. Yksinolo tuntui ikävältä myös silloin, kun ei ollut mitään tekemistä tai kun joutui olemaan yksin pitkiä aikoja. (Harjunpää ym. 2008, 58-59)

5.3 Vanhempien näkökulma

Vuorotyöt saattavat joillekin perheille antaa pelivaraa, etenkin jos perheeseen kuuluu sekä äiti että isä ja työvuoroja on mahdollista järjestellä limittäin. Eroperheissä taas vuorotyöt saattavat aiheuttaa suurta päänvaivaa. Toimiva yhteishuoltoisuus antaa

osaltaan pelivaraa, mutta se saattaa olla aivan yhtä hankalaa kuin yksinhuoltajuuskin. Kun perheessä ei ole toista aikuista vastuuta jakamassa on arjen pyörittäminen pienten lasten kanssa kuluttavaa ja päiväkodin ulkopuolisen hoitopaikan järjestäminen saattaa olla hyvin hankalaa. (Svedlin ym. 2002)

On perheitä, joiden lähisukulaiset asuvat kauempana eivätkä näin ollen pysty tulemaan apuun, silloin kun sitä tarvittaisiin. Mahdollisuuksien mukaan useimmat isovanhemmat auttavat yksinhuoltajaperheen arjessa melko paljon etenkin muissa talouden pyörittämiseen liittyvissä seikoissa kuin lastenhoidossa. Myös naapurit ja lasten kavereiden vanhemmat muodostavat monen yksinhuoltajan ympärille tukiverkoston, etenkin jos sukulaiset asuvat kauempana. (Svedlin ym. 2002)

Eronneiden vanhempien joukosta moni koki lasten koulun alkamisen haasteelliseksi, tekemistä riittää arjessa ja lapsen hoitopaikasta huolehtiminen lisää yhden aikuisen talouden taakkaa. Monissa perheissä isovanhemmat ovat tärkeä tuki niin lastenhoidossa kuin muissakin työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamiseen liittyvissä asioissa riippumatta siitä kuinka usein heidän apuun turvaudutaan. Jo pelkkä tunne siitä, että tuttuja aikuisia on mahdollista tarvittaessa saada apuun esimerkiksi lapsen sairastuttua toi helpotusta. Isovanhempienkin apu on toki riippuvainen heidän omasta työtilanteestaan ja työajoistaan. (Svedlin ym. 2002)

Lapsen koulun alkaessa ei välttämättä ole taloudellisesti mahdollista tehdä vain osapäivätoita tai lyhennettyä työaika. 90-luvun taloudelliset supistukset karsivat koulujen kerhotunteja ja vaikeuttivat lasten pääsyä entiseen päivähoitoryhmään. Koululaisen isovanhemmat eivät aina asu auttamisetäisyydellä, he saattavat olla vielä työelämässä tai ovat itsekkin hoivattavassa kunnossa. (Pulkinen 2002, 28-29)

Lastenhoitajan palkkaaminen iltapäiviksi on tavalliselle perheelle liian kallista, joten ainoaksi vaihtoehdoksi jää luottaminen siihen, että lapsi selviytyy itseksensä. Lapsen omatoimisuudesta ja itseksensä selviytymisestä on tullut jopa ylpeilyn aihe, mikä ei sinänsä suomalaisen sinnikkyuden yritteliäisyyden kulttuurin tuntien ole lainkaan hämmästyttävää. Matkapuhelinten avulla lapseen saa yhteyden lähipuistoonkin, mutta silti liian vähälle huomiolle on saattanut jäädä se, ettei lapsi ole välttämättä vielä valmis vastaanottamaan häneen kohdistuvia itsenäisyysodotuksia. (Pulkinen 2002, 26-28)

5.4 Vanhempien mietteitä toiveiden iltapäivästä

Vanhemmilta tiedusteltiin, onko lapsi liian paljon ilman aikuisen valvontaa koulupäivän jälkeen. Suurin osa vastasi lapsen olevan vain harvoin tai ei koskaan ilman aikuisen valvontaa. Vain 4 % ilmoitti lapsen olevan usein liian paljon ilman aikuisen valvontaa. Suurin osa lapsista (52 %) viettää 1-2 tuntia päivässä ilman aikuisen valvontaa. 33 % lapsista viettää 3-4 tuntia päivässä ilman aikuisen valvontaa ja 14 % lapsista ei ole arkisin ollenkaan ilman aikuisen valvontaa. 79 % vastanneista oli sitä mieltä, ettei tarvetta iltapäivätoimintaan ollut ja 17 % koki, että tarvetta iltapäivätoimintaan olisi joskus. (Harjunpää ym. 2008, 64-65)

Moni vanhempi kertoi omista toiveistansa iltapäivätoiminnan suhteen, vaikka olikin vastannut hoidon tarpeeseen kieltävästi. Eniten toivomuksia esitettiin erilaisista sisällä ja ulkona järjestettävistä kerhoista. Vanhemmat toivoivat pallopelejä, luonto- tai retkeilykerhoa, kuvataidekerhoa, askartelu- tai käsityökerhoa. Osa vanhemmista ehdotti, että toiminta voi olla vapaaehtoista ja olisi ennemminkin vapaamuotoista kuin ohjattua. (Harjunpää ym. 2008, 64-65)

Lisäksi kerho, jossa voisi rauhassa tehdä läksyjä, tarjottaisiin välipalaa tai olisi lepomahdollisuus sai kannatusta. Aikuisen läsnäolo nousi esille joissakin vastauksissa. Toiminnan toivottiin tapahtuvan heti koulupäivän jälkeen ja jäävän kustannuksiltaan kohtuullisiksi. Vanhemmilta tiedusteltiin myös olisivatko he halukkaita tekemään lyhennettyä työaikaa, mikäli siihen olisi mahdollisuus samoin ehdoin kuin nuorempien lasten vanhemmilla. Yli kolmasosa (34 %) vanhemmista olisi halukas käyttämään tätä mahdollisuutta. (Harjunpää ym. 2008, 64-65)

5.5 Kuntien ja muiden palvelun tuottajien näkökulma

Koululaiset eivät enää oikein "mahdu" päiväkotiin. He kokevat olevansa jo niin isoja, etteivät edes halua tulla sellaiseen. Vaikka tämä vielä onnistuisikin, on onnekas sattuma jos lapsen koulu on vuoropäiväkodin läheisyydessä, sillä kulkeminen kuuluu vanhempien vastuulle. (Turun Sanomat 2002)

Pienen koululaisen hoitaminen päivähoitoyksikössä aiheuttaa aikataulutuksellisia ja koulutuksellisia paineita. Koululainen on todennäköisesti herätettävä ja hänelle on tarjottava aamupala ennen muuta ryhmää, jotta aikaa kouluun siirtymiseen jäisi

riittävästi. Tämän lisäksi läksyissä tarvittaessa auttaminen ja neuvominen jää herkästi henkilökunnan vastuulle vanhemman vuorojen ollessa sellaiset, että lapsi tekee läksynsä päiväkodissa. Kun yhden lapsen asioihin kuluu pitempi aika, jäävät toiset lapset vähemmälle.

6 TUTKIMUS

6.1 Tutkimusongelmat

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää vuorohoidon tarvetta koulun aloittavien lasten keskuudessa Kouvolan kaupungissa. Asian monisyisyyden vuoksi asiaa lähestyttiin myös muista näkökulmista, ja lopulliset tutkimuskysymykset muodostuivat seuraavanlaisiksi.

1. Minkälainen koulun aloittavien vuorohoidon tarve on Kouvolan kaupungissa?
2. Miten lapsen koulunkäynnin aloittaminen vaikuttaa perheiden elämään?
3. Millaisia haasteita lapsen hoidon järjestämiseen liittyy?

6.2 Tutkimusmenetelmät

Selvitys on toteutettu vuonna 2009 touko-kesäkuun vaihteessa syksyllä 2009 koulunsa aloittavien vuorohoidossa olleiden lasten huoltajille suunnatulla kyselylomakkeella. Kyselylomakkeet kulkivat kohderyhmälle vuoropäiväkotien kautta, joihin ne lähetettiin ensin sähköisessä muodossa. Tutkimus toteutettiin määrällisenä tutkimuksena, mikä tuntui sopivan tutkimuksen luonteeseen parhaiten kun haluttiin saada selville lukumääriä lasten hoidon tarpeesta.

6.2.1 Opinnäytetyön kohdejoukko

Tutkimus kohdennettiin syksyllä 2009 koulunsa aloittaviin lapsiin, jotka keväällä olivat hoidossa Kouvolan kaupungin vuoropäivähoitoyksiköissä. Halusin rajata kohderyhmän nimenomaan koulun syksyllä aloittaviin, sillä ajattelin tilanteen koskettavan eniten juuri heidän perheitään. Sitä vanhempien lasten vanhemmat ovat jo jotenkin joutuneet tilanteen ratkaisemaan ja sitä nuorempien lasten vanhemmille tilanne ei vielä ole ajankohtainen, joten ainakaan suurempia muutoksia tuskin on vielä ehditty tehdä.

Kouvolan kaupungin alueella sijaitsee 15 vuoropäiväkotiä, joista kaksi on ryhmäperhepäiväkoteja. Neljä yksikköä on auki enintään kello 19 asti ja kuusi päiväkotia on auki 24 tuntia vuorokaudessa. Ympäri vuorokauden auki olevien päiväkotien lisäksi yksi aikaisesta aamusta myöhäiseen iltaan auki oleva päiväkotia on auki myös viikonloppuisin. Loput neljä päiväkotia ovat auki arkisin aikaisesta aamusta myöhäiseen iltaan. Päiväkodit sijaitsevat eri puolilla kaupunkia.

6.2.2 Aineiston keruu

Olin kevään aikana puhelimitse yhteydessä Kouvolan vuoropäiväkoteihin. Tiedustelin kustakin päiväkodista heillä hoidossa olevien vuorohoitoa tarvitsevien esikoululaisten määriä. Päiväkotien henkilökunnan arvioiden mukaisesti vuorohoitoa tarvitsevien esikoululaisten lopullinen lukumäärä oli noin 210 lasta koko Kouvolan kaupungissa. Tarkoitukseni oli saamieni tietojen perusteella lähettää kyselylomakkeet liitekirjeineen päiväkodeille kaupungin sisäisen postin kautta. Suunnitelmat kuitenkin muuttuivat, kun varhaiskasvatuspäällikkö Helena Kuusisto tarjoutui lähettämään lomakkeet kirjeineen sähköpostitse päiväkodeille, joissa päiväkotien työntekijät saattoivat tulostaa ja kopioida niitä yksikössään tarvittavan määrän. Tällä tavoin lomakkeet saatiin jaettua kätevästi kaikille hajalleen sijoittuneille päiväkodeille, joiden kautta kohderyhmän ajateltiin olevan parhaiten tavoitettavissa. Vastaukset palautettiin päiväkodeille, joista ne lähetettiin Kouvolan yhteispalvelutoimistoon.

Tutkimuslomakkeet oheiskirjeineen oli tarkoitus saada jaettua kohderyhmälle huhtikuun aikana, jotta alkava kesä kiireineen ei vielä pääsisi vaikuttamaan vastausprosenttiin. Vielä huhtikuun alussa ajattelin lähettäväni kyselyt kaupungin sisäisen postin kautta, mutta työ- ja koulukiireet sekä tulostuskrediittien loppuminen toistamiseen hidastivat kyselyjen tulostusurakkaa ja sitä kautta lomakkeiden jakeluun saamista. Nämä ongelmat väistyivät varhaiskasvatuspäällikön tarjouduttua lähettämään kyselyt sähköpostitse, mutta hänenkin kohdalleen osui työkiireitä niin, että lomakkeet saapuivat päiväkoteihin vasta toukokuun viimeisen viikon alussa. Jotkut esikoululaisista lopettelivat tuolloin jo päiväkotiuuraansa. Lomat niin yksiköiden työntekijöiden kuin lastenkin osalta olivat jo alkaneet tai juuri alkamassa. Ajankohta tutkimukseen vastaamisen kannalta ei ollut erityisen otollinen, mikä varmasti osaltaan selittää heikkoa vastausten määrää. Olen ottanut vastauksia vastaan kesän aikana sitä

mukaa kuin niitä on päiväkodeilta sisäisen postin kautta Kouvolan yhteispalvelupisteeseen saapunut.

6.3 Aineiston analyysi

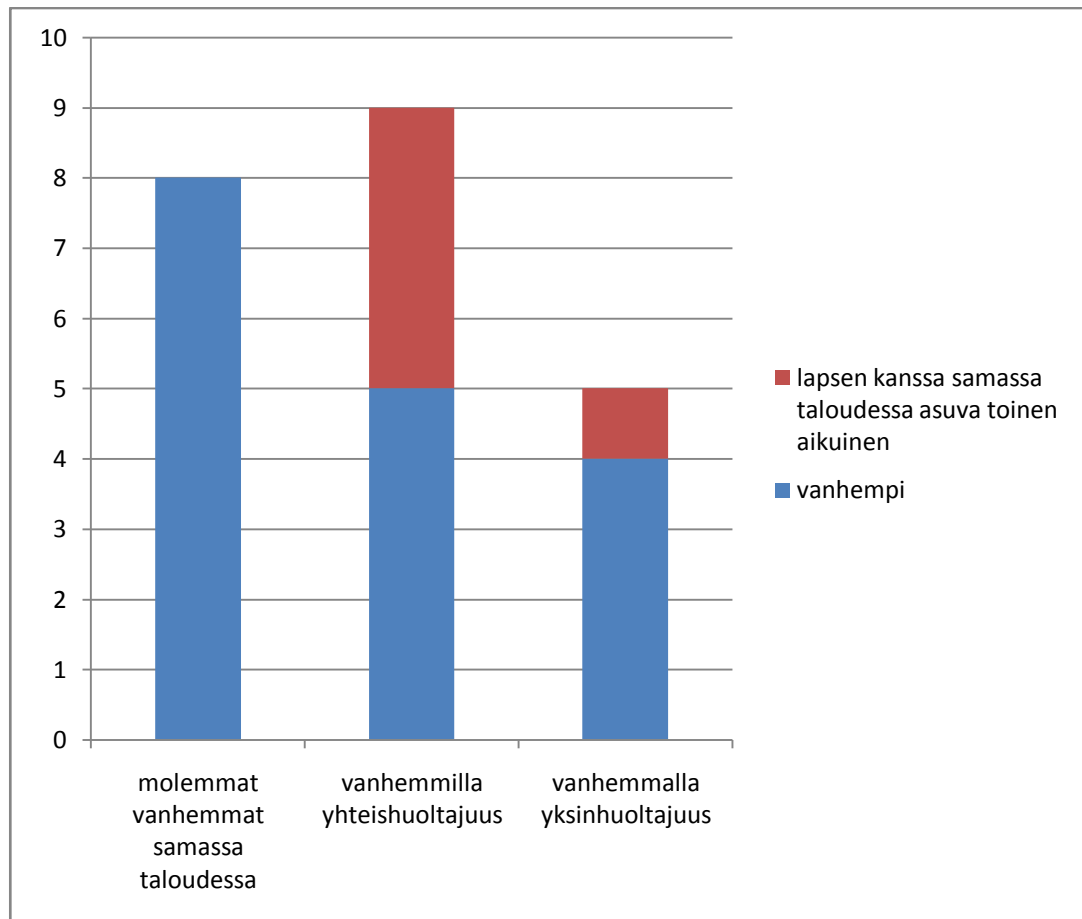
Vastauksien kokoamisen jälkeen aineisto analysoitiin, tulkittiin ja siitä muodostettiin johtopäätöksiä. Aineistoa analysoitaessa tutustuttiin ensin aineistoon ja siitä muodostettiin omia osa-alueitansa lomakkeen aihealueiden mukaisesti myöhemmän käsittelyn helpottamiseksi.

7 TULOKSET

7.1 Taustatiedot

Sain vastaukset 22:lta perheeltä, joista kymmenessä kouluun aloitteleva lapsi oli tyttö ja kahdessatoista poika. Kahdeksassa perheessä lapsen vanhemmat asuivat samassa taloudessa, yhteishuoltajuus oli yhdeksässä perheessä ja yksinhuoltajia oli viisi.

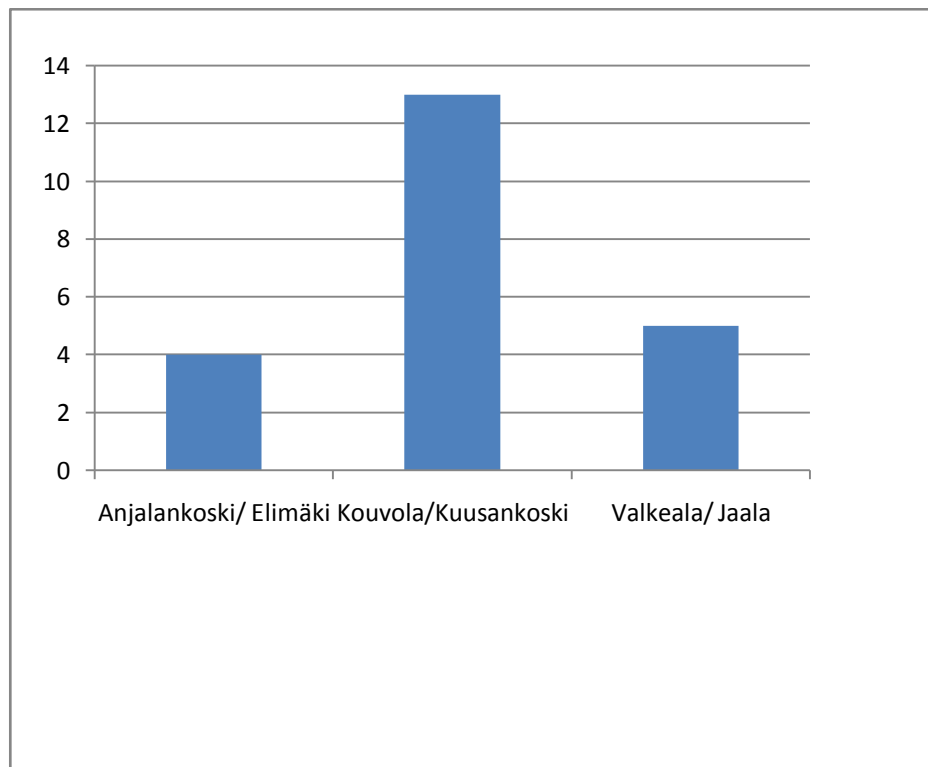
Kysymykseen, kuuluuko eri taloudessa asuvien vanhempien talouteen muita lapsesta huolehtivia aikuisia, esimerkiksi isä- tai äitipuolia, isovanhempia tms., vastasi myöntävästi viisi vanhempaa yhdeksästä.

Kuva 1. Lapsen kanssa samassa taloudessa asuvat

Yksinhuoltajuus, yhteishuoltajuus ja uudet perhekuviot näkyvät aineistossa. Tämä vaikeuttaa osaltaan perheiden lastenhoitojärjestelyjä: enemmän huolta ja vastuuta kaatuu yhden ihmisen hartioille. Vaikka vanhemmat jakaisivatkin huoltajuuden tai perheeseen kuuluisi osallistuva uusi puoliso, voi aikataulujen yhdisteleminen olla niin hankalaa, että moni asia kasautuu kuitenkin yksinhuoltajuuden tavoin yhdelle vanhemmalle.

Tutkimukseen osallistuneesta 22:sta perheestä viisi asui Valkealan ja Jaalan seudulla, 13 vanhan Kouvolan ja Kuusankosken muodostavalla alueella ja neljä Anjalankosken ja Elimäen alueella. Alueet on yhdistelty niin, että pinta-alaltaan pienet Kuusankoski ja Kouvola muodostavat oman alueensa ja tämän alueen yläpuolelle jäävät Jaala ja Valkeala muodostavat pohjoisen alueen kun taas Elimäki ja Anjalankoski sijoittuvat eteläiseksi alueeksi. Tarkempia tietoja ei asuinalueista voi antaa yksityisyydensuojan turvaamisen vuoksi.

Kuva 2. Asuinpaikka

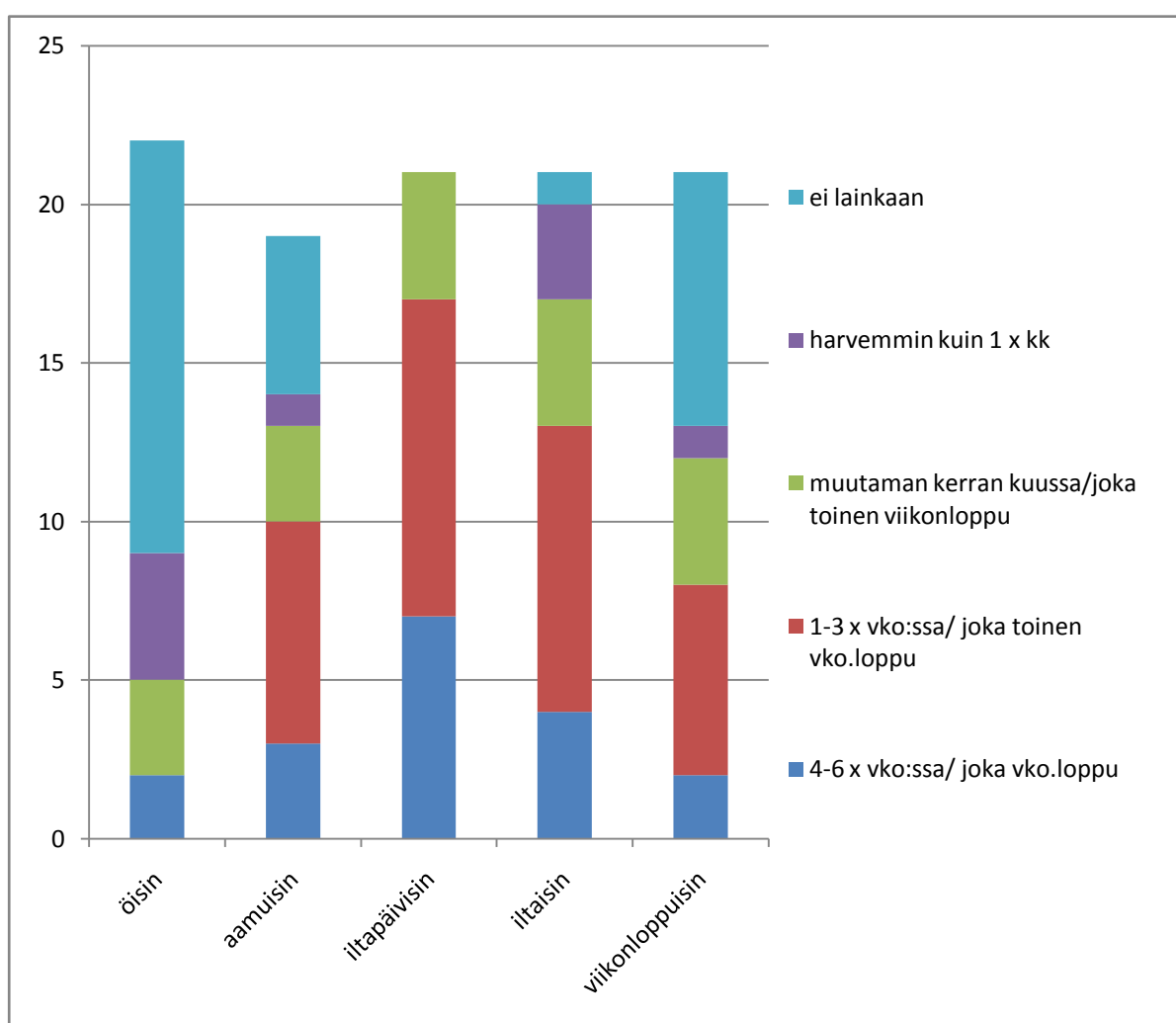
7.2 Vuorohoidon tarve

Tiedusteltaessa, kuinka usein perheen lapsi tarvitsi vuorohoitoa kyselyn hetkellä, suurin osa, yhdeksän vastanneista, kertoi tarvitsevansa hoitoa usein, 4 - 6 kertaa viikossa. Seitsemän perhettä käytti vuorohoitoa 1 - 3 kertaa viikossa, kun taas vastausvaihtoehdot ”muutaman kerran kuussa” ja harvemmin kuin kerran kuussa” saivat kumpikin kolme vastausta. Suurin osa, 19 kpl perheistä, koki tarvitsevansa vuorohoitoa myös lapsensa koulun alettua.

Tarvetta yöhoitoon oli melko harvalla. 13 perhettä vastasi kieltävästi tulevaan yöhoidon tarvetta tiedustelemaan kysymykseen. Neljässä perheessä yöhoitoa tarvittiin, mutta melko harvakseltaan, alle yhden yön kuussa. 22:sta perheestä viisi ilmoitti tarvitsevansa yöaikaan tapahtuvaa hoitoa vähintään muutaman kerran kuukaudessa. Kolme näistä perheistä on vastannut kohtaan ”muutaman kerran kuukaudessa”, ja kahdessa perheessä tarve oli erittäin suuri, 4 - 6 kertaa viikossa.

Muuta kuin yöhoidon tarvetta kysyttäessä vain yksi vastasi kieltävästi, yksi oli jättänyt kohdan tyhjäksi, mutta täyttänyt kuitenkin kysymystä seuraavia jatkokysymyksiä. Aamuisin ennen koulun alkua hoitoa kaipasivat 14 lasta, joista 10 tarvitsi hoitoa joko 1 - 3 kertaa viikossa tai aina koulupäivisin. Kolme lasta tarvitsi hoitoa muutaman kerran kuussa ja yksi harvemmin kuin kerran kuussa.

Lähes jokaisessa perheessä iltapäivähoito oli tervetullutta. Yhteensä 21 perhettä vastasi iltapäivähoidon tarpeeseen myöntävästi. Näistä perheistä 17 tarvitsi iltapäivähoitoa joko aina tai 1 - 3 kertaa viikossa. Lopuissa neljässä perheessä hoidon tarvetta oli muutaman kerran kuussa.

Kuva 3. Vuorohoidon tarve

Iltahoidon tarve oli melko mittava, 22:sta perheestä 20 koki tarvitsevansa iltaisin tapahtuvaa hoitoa pienelle koululaisellensa. Näistä 13 tarvitsi hoitoa joko aina

arkipäivisin tai 1 - 3 kertaa viikossa. Muutaman kerran kuussa ilta-aikaan ajoittuvaa hoitoa tarvittiin neljässä perheessä ja harvemmin kuin kerran kuussa hoidolle oli tarvetta kolmessa perheessä.

Viikonloppuisin tapahtuvalle hoidolle oli tarvetta 13 perheessä. Näistä perheistä kahdeksan tarvitsi hoitoa joko joka viikonloppu tai joka toinen viikonloppu. Yhden viikonlopun kuussa hoitoa tarvitsevia oli neljä ja harvemmin kuin kerran kuussa viikonloppuhoitoa tarvitsevia yksi perhe.

Iltapäivät nousevat pylväistä suosituimmaksi. Jokainen vastanneista vanhemmista arveli lapsensa tarvitsevan hoitoa iltpäivän ajaksi vähintään muutaman kerran viikossa. Tätä selittää osaltaan jo vanhempien työvuorojen ajoittuminenkin. Vain harvassa työpaikassa aamuvuoro on ehtinyt loppua siihen mennessä, kun lapsi pääsee koulusta, puhumattakaan päivävuorosta tai iltavuorosta, johon on kenties lähdettävä koulupäivän loppumisen aikoihin.

Aamuisin ennen koulun alkua hoitoa tarvitsi vähintään muutaman kerran viikossa 13 lasta. Aamut ovat usein hankalia päivätyötä tekevien vanhempienkin perheissä, sillä työt alkavat useimmiten aikaisemmin, kuin mitä kouluun on lähdettävä. Pienelle koululaiselle on haastavaa laittaa itsensä kuntoon, syödä aamupalaa ja lähteä matkaan oikeaan aikaan. Vuorotyöntekijöiden perheissä vanhempi on saattanut lähteä töihin jo hyvin aikaisin, eikä pysty konkreettisesti olemaan läsnä esimerkiksi heräämistilanteessa.

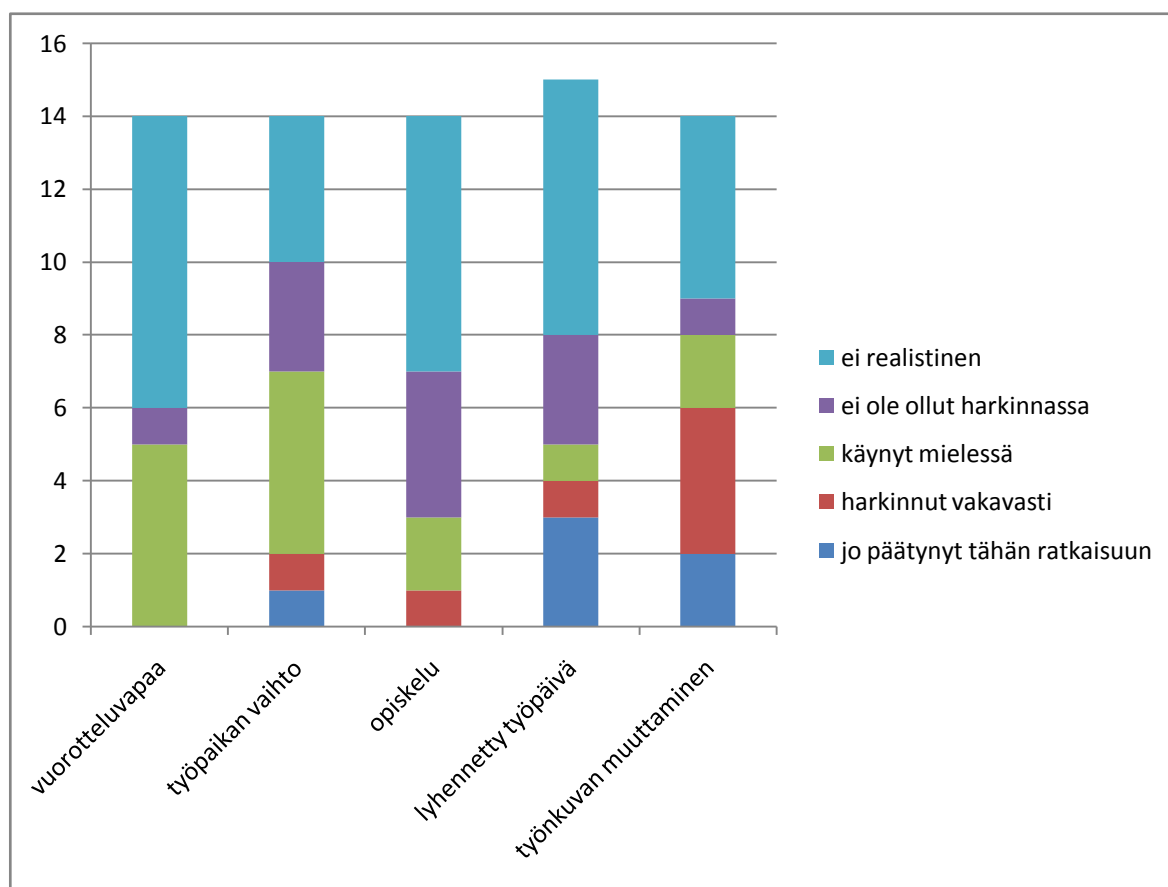
Puhtaasti vuoro hoitoa eli ilta-, yö- ja viikonloppuhoitoa tarvitsevia oli yllättävän paljon. Yöhoitoa vähintään muutaman kerran kuussa tarvitsevia oli viisi, 13 lasta tarvitsi iltahoitoa vähintään muutaman kerran viikossa ja viikonloppuisin vähintään yhtenä viikonloppuna kuussa hoitoa tarvitsevia oli 12. Luvut ovat varsin suuria siihen nähden, että kyselyyn vastasi vain 22 perhettä. Kenties kyselyn alkukesän ajankohta on karsinut vastaajia ja muuttanut osaltaan vastaustuloksia niin, että pääasiassa vain perheet, joissa ongelma on todella haastava ovat malttaneet siihen vastata.

7.3 Työhön liittyvät muutokset

Kaksitoista perhettä vastasi myöntävästi, kun kyselyssä tiedusteltiin, olivatko vanhemmat joko suunnitelleet tai jo tehneet lyhyt- tai pitkäaikaisia muutoksia lapsen

koulun alkamisen takia. Vuorotteluvapaa oli saanut varsin heikosti kannatusta, kukaan ei ollut päätenyt eikä edes vakavasti harkinnut tätä vaihtoehtoa. Viidellä vastaajalla asia oli käynyt mielessä, mutta suurin osa, kahdeksan vastaajaa koki vuorotteluvapaan vaihtoehdoksi, joka ei heidän kohdallaan ole mahdollinen. Työpaikan vaihtoon oltiin jo yhdessä perheessä päädytty, yksi perhe oli asiaa vakavasti harkinnut, viisi vastasi asian käyneen mielessä ja neljässä perheessä työpaikan vaihtaminen ei ole realistinen vaihtoehto.

Opiskelujen aloittamiseen ei kukaan ollut päätenyt, joskin sitä oli yhdessä perheessä vakavasti harkittu. Muutamassa perheessä asia oli käväissyt mielessä, mutta suurimmalle osalle, seitsemälle perheelle vanhemman opiskelujen aloittaminen ei ole realistinen vaihtoehto. Lyhennetty työpäivä oli valittu apukeino kolmessa perheessä, kun taas seitsemässä perheessä vaihtoehto koettiin mahdottomaksi. Työnkuvan muuttamiseen oli päädytty kahdessa perheessä, sitä oli harkittu neljässä perheessä ja epärealistiseksi vaihtoehdon koki viisi vastaajaa.

Kuva 4. Muutoksia työhön

Opiskelujen aloittaminen sai vähiten kannatusta työkuvioiden muutoksien yhteydessä. Kenties sen hetkinen ammatti on jo ”se juttu” eikä motivaatiota löydy lähteä opiskelemaan jotakin muuta. Toisaalta paljon on varmasti vaikutusta myös opiskelijoiden heikolla tulotasolla. Lapsiperheessä tuloja tuskin on ennestäänkään turhan paljon.

Työpaikan vaihto ja työnkuvan muuttaminen kilpailivat suosituimman vaihtoehdon kärkisijasta mitattaessa kuviota ”käynyt mielessä”-kohdan mukaisesti. Näiden vaihtoehtojen kohdalla voi olettaa tulotason säilyvän jotakuinkin samana. Todennäköisesti tämäntyyppiset vaihtoehdot eivät myöskään muuta suuresti muun arjen kulkua. Vuorotteluvapaa oli viidellä vanhemmalla käynyt mielessä, mutta sille tasolle kyseinen vaihtoehto oli sitten jäänytkin. Lyhennettyyn työpäivään oli päätyneet kolme henkilöä ja yksi oli harkinnut asiaa vakavasti. Lyhennetty työpäivä kuulostaa pienen koululaisen perheessä järkevämmältä ratkaisulta kuin vuorotteluvapaa, sillä vuorotteluvapaalla vanhempi olisi koko ajan kotona itsekseen, olettaen ettei perheessä ole pienempiä lapsia. Lyhennetyllä työpäivällä saataisiin lapsen yksin viettämään aikaa pienennettyä, vaikka vanhempi tekisi edelleen töitä osapäiväisesti.

7.4 Koululaisen hoidon järjestäminen

Suurin osa, kuusitoista perhettä, vastasi pohtineensa koululaisensa hoidon järjestämistä. Alakysymyksiin vastanneita oli kuitenkin 17, sillä yksi kieltävästi vastanneista on vastannut jatkokysymyksiin. Suosituimmaksi vaihtoehdoksi nousi isovanhempien tarjoama apu, johon 13 perhettä uskoi turvautuvansa ainakin muutaman kerran kuussa. Neljän perheen kohdalla tämän vaihtoehdon käyttäminen ei ollut mahdollista.

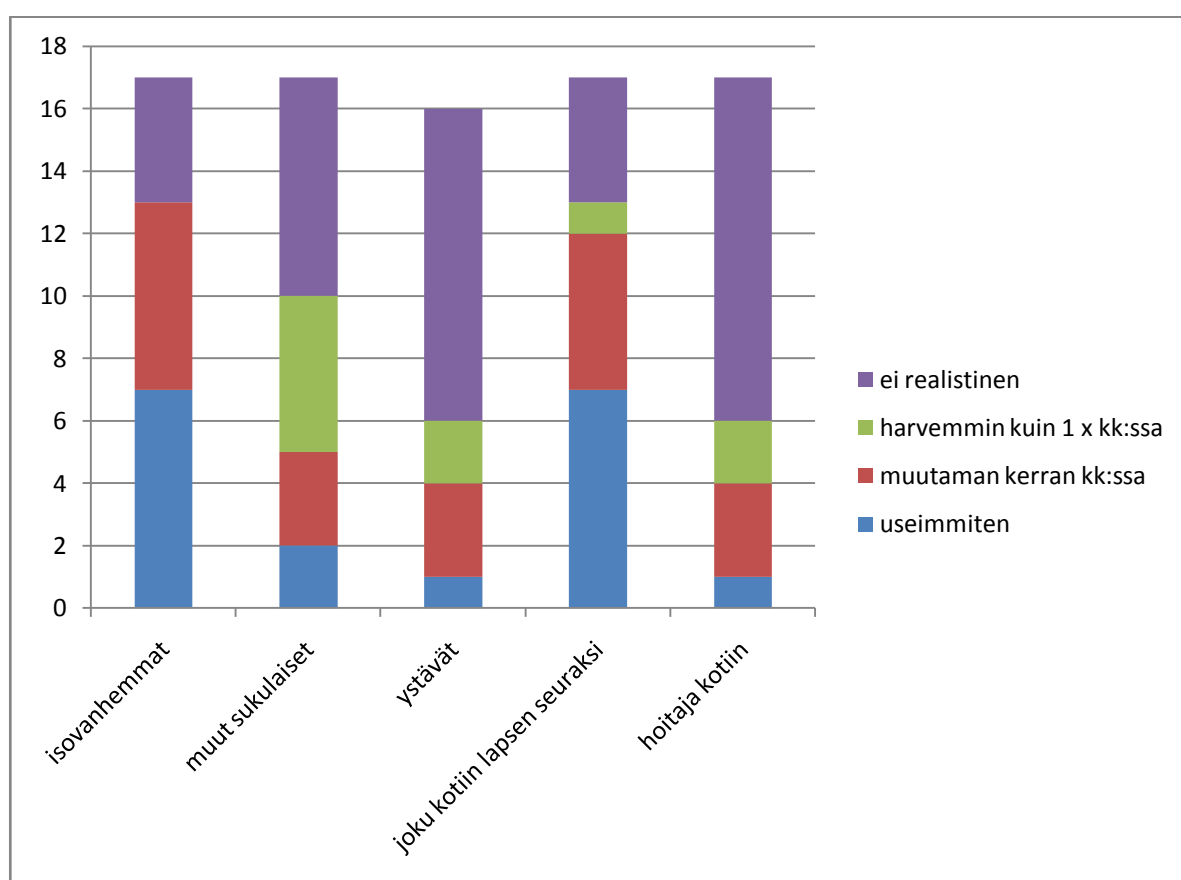
Muiden sukulaisten hoitoon arveltiin turvauduttavan ainakin muutaman kerran kuussa viidessä perheessä. Toiset viisi perhettä uskoi käyttävänsä muita sukulaisia lastenhoidon järjestämisessä harvemmin kuin kerran kuussa. Seitsemän perhettä vastasi ettei muiden sukulaisten hyödyntäminen lastenhoitoon liittyvissä seikoissa ollut realistinen vaihtoehto.

Vanhemmat arvelivat saavansa lähes yhtä paljon apua lasten hoitoon ystäviltään kuin muilta sukulaisiltaan. Neljä vastasi käyttävänsä ystäviensä tarjoamaa apua ainakin

muutaman kerran kuussa. Suurin osa, 10 perhettä, koki kuitenkin tämän vaihtoehdon mahdottomaksi.

Kahdessatoista perheessä arveltiin realistiseksi, että joku, sukulainen tai ystävä, tulisi lapsen seuraksi kotiin. Vain neljässä perheessä ei uskottu tämän vaihtoehdon mahdollisuuteen.

Vain neljässä perheessä oltaisiin valmiita hankkimaan hoitaja kotiin ainakin muutaman kerran kuussa. Tämä vaihtoehto sai osakseen eniten negatiivista suhtautumista, yhdessätoista perheessä ei uskottu hoitajan järjestämisen realistisuuteen.

Kuva 5. Hoidon järjestäminen

7.5 Hoitopaikan järjestämisen hankaluudet

Kyselyssä tiedusteltiin myös vanhempien mielipiteitä hoidon järjestymisestä mahdollisesti aiheutuvaan vaivannäköön. 14 vanhemmista arveli hoidon järjestämisestä aiheutuvan vaivannäkön ja kahdeksan vanhempaa arveli ettei vaivaa aiheudu. 11 vastauksessa hoitopaikan löytäminen koettiin pienehköä vaivaa

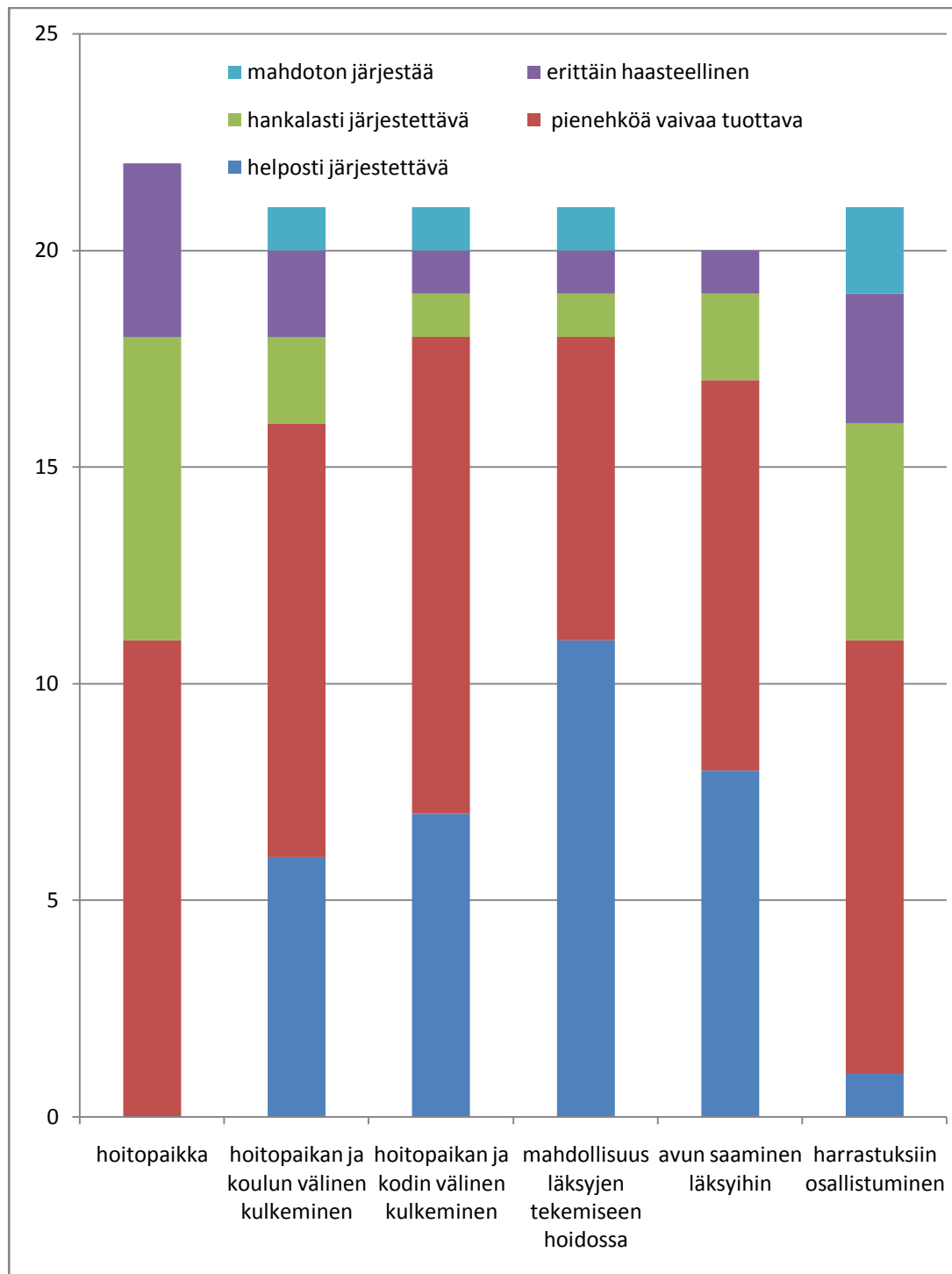
tuottavana, seitsemässä perheessä tämä koettiin hankalana ja neljässä vastauksessa erittäin haasteellisena.

Lapsen hoidon ja koulun välinen kulkeminen arveltiin helpommaksi, kuudessa vastauksessa tätä pidettiin helposti järjestettävänä ja kymmenessä vastauksessa pienehköä vaivaa tuottavana. Hankalasti järjestettäväksi, erittäin haasteelliseksi tai mahdottomasti järjestettäväksi tämän koki yhteensä viisi vastaajaa.

Hoidon ja kodin välinen kulkeminen nähtiin aavistuksen verran helpompana kuin hoidon ja koulun välinen kulkeminen. Helposti järjestettäväksi ja pienehköä vaivaa aiheuttavaksi tämän koki yhteensä 18 vastaajaa. Hankalasti, erittäin haasteelliseksi tai mahdottomasti järjestettävän valitsi kunkin vain yksi vastaaja. Mahdollisuus läksyjen tekoon hoitopaikassa koettiin kaikista helpoimmaksi järjestää, 11 perhettä koki tämän helposti järjestettäväksi ja pienehköä vaivaa tuottavaksi 7 vastaajaa. Tätä hankalammaksi tilanteen koki vain kolme vastaajaa.

Tarvittaessa avun saaminen läksyihin koettiin myös melko vaivattomaksi, helpoksi tai pienehköä vaivaa tuottavaksi läksyihin avun saamisen koki 17 vastaajista. Hankalaksi ja erittäin hankalaksi tilanteen koki yhteensä kolme vastaajaa. Harrastuksiin osallistuminen koettiin helpoksi vain yhdessä perheessä, pienehköä vaivaa tuottavana kymmenessä perheessä, hankalasti järjestettäväksi viidessä perheessä, erittäin haasteelliseksi kolmessa ja mahdottomaksi järjestää kahdessa perheessä.

Eniten hankaluutta koettiin hoitopaikan järjestymisen suhteen, mitä yksikään vastaaja ei määritellyt helposti järjestettäväksi. Hoitopaikan etsimisen lisäksi harrastuksiin osallistuminen koettiin vaivaa tuottavaksi. Harrastukset tosin saattavat tuottaa vaivaa päivätöitä tekevillekin vanhemmille, kun lapsi ei välttämättä vielä pysty itsenäisesti harrastusmatkoja kulkemaan. Läksyjä kohtaan koettiin vähiten hankaluutta. Suurin osa vastanneista uskoi lapsensa pystyvän tekemään läksyt hoitopaikassa ja melko moni arveli myös läksyavun saamisen mahdollisuuksiin.

Kuva 6. Hoidon järjestämisen hankaluudet

7.6 Kyselyssä saadut kommentit

Useat vastaajat olivat kirjoittaneet kommentteja kyselylomakkeen ”lisättävää”-kohtiin. Seuraavissa osioissa vastaajien kommentit on jaoteltu osa-alueittain lukijan nähtäväksi.

7.6.1 Vuorotöiden haasteellisuus

”Hyvä, että joku tekee selvitystä aiheesta=). Minullakin vuorotyö, tulen arkisinkin ilta-vuorosta klo 22, joten poika joutuisi olemaan ip-kerhonkin jälkeen 5h yksin... Ja sehän on lapsen heitteillejättö!!!”

”Olen kaupassa töissä ja työaika on klo 6 ja 21.15 välillä. Lähin sukulainen asuu 20km päässä.”

Vuorotyö yhdistettynä pienen koululaisen arkeen voi pahimmillaan olla miltei mahdoton yhtälö. Ratkaisua on pakko hakea joko sukulaisten, ystävien tai monelle perheelle liian kalliiksi tulevan hoitajan kautta.

7.6.2 Molemmat vanhemmat vuorotöissä

”Toivoisimme, että Kouvolassa järjestettäisiin eskari- ja ekaluokkalaisille hoitopaikat kaupungin puolesta jos perheillä on siihen tarvetta. Jos molemmat vanhemmat tekee vuorotyötä on lapsen hoidon järjestäminen todella haasteellinen tehtävä!”

”Ekaluokkalaisen, jolla on vuorotyötä tekevät vanhemmat, pitäisi saada olla päivähoitopaikassa ainakin ensimmäisen kouluvuoden. Pitkät pimeät illat yksin on aivan hirveä ajatus, mielestämme 7-vuotias ei ole vielä ”kypsä” olemaan 8-9 tuntia yksin kotona.”

”Erittäin hyvä tutkimusaihe, vanhempien vuorotyön vuoksi erittäin hankalaa hoidon järjestäminen, kun hoitopaikkaa ei ole. Joissakin kunnissa mahdollista 1-2 luokkalaisille, joten toivottavasti täälläkin.”

Vanhemmat eivät useinkaan voi itse vaikuttaa vuoroihinsa. Harvalla perheellä on mahdollisuutta tehdä vuoroja niin, että ainakin toinen vanhemmista pystyisi olemaan

kotona lasten koulupäivän päätyttyä. Näissä perheissä lapsi voi joutua olemaan yksin aivan yhtä pitkiä aikoja, kuin yhden vanhemmankin perheissä.

7.6.3 Tutkimusaiheen tärkeys

”Yksinhuoltajana on varsin vaikea löytää työtä, josta olisi kotona kun pieni koululainen kotiutuu! Meille koulun alkaminen on taasen uuden elämän (toivottavasti pärjätään) alku!! Mahtavaa, että joku on huomannut, että tämä on iso ongelma?! Olisi upeaa, jos tämä tutkimus poikisi hoitopaikkoja!! ISO KIITOS sinulle Marika, kun teet tämän tutkimuksen!”

”Kiitos tästä tutkimuksesta jo etukäteen.”

”Hyvän aiheen olet ottanut pohdittavaksi! Huoli miten asiat saa sujumaan aikamoinen vanhempana...”

”Kiitos tutkimuksesta! Erittäin tärkeä aihe. Hyvä, jos tiedotetaan päättäjille.”

Aihe on tärkeä ja arjen ratkaisujen kannalta haastava monessa perheessä, mikä näkyy vastaajien kommentteissa.

8 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyöstä ei ilmene tarkemmin mistä Kouvolan kaupungin vuoropäiväkodeista vastauksia on tullut. Tietoja perheiden asuinalueista on myös haluttu hämärtää yhdistämällä asuinalueiden tietoja anonyymiuden säilyttämiseksi. Mitään vastauksista ei voi myöskään yhdistää toiseen vastaukseen, joten minkään vastauksen kohdalla ei pysty päättelemään minkälaisesta perheestä on kyse, onko vastaajalla tyttö vai poika, missä he asuvat jne.

Tutkimuksen luotettavuus on haluttu pitää mahdollisimman hyvänä. Teoriatietoa on kerätty mahdollisimman erilaisista, mutta uudehkoista ja luotettavista lähteistä. Tutkimuksen aineisto kerättiin lomakkeiden avulla. Valtaosa vastaajista ei tuntenut tutkijaa, joten vastaukset kerättiin pääosin täysin anonyymisti. Päiväkotimailma ja etenkin vuoropäiväkotimailma oli jo ehtinyt tulla itselleni tutuksi, mutta uskon sen vain lisäävään ymmärrystä tilannetta ja sen monisyisiä haasteita kohtaan. Henkilön,

joka ei ole itse päässyt tutustumaan vuoropäiväkodin arkeen, voi olla hyvin vaikea ymmärtää ja hahmottaa sen erityisluonnetta ja arkielämää.

Olin pyrkinyt kohderyhmän valinnalla ja rajaamisella valitsemaan vain ne perheet, joiden esikouluikäinen lapsi oli keväällä 2009 vuorohoidossa Kouvolan kaupungissa. Vastausten ja niiden mukana saatujen lukuisten kommenttien sisällöstä päätellen tutkimus tavoitti ainakin osan kohderyhmästään. Osa perheistä on ollut tutkimuksen aikoihin jo kesälomilla, lapsi on lopettanut hoidossa tai pitkän talven ja kevään jälkeen puhtia ei vain enää riitä tutkimukseen vastaamiseen. Mikä syy sitten on ollutkin, luulen joidenkin kohderyhmään kuuluneiden perheiden jääneen tutkimuksen ulkopuolelle. On mahdotonta sanoa, kuinka suuri määrä tutkimuksen ulkopuolelle jääneitä perheitä on. Tutkimukseen vastanneet perheet kuvastavat kuitenkin koululaisten vuorohoidon puuttumisen kanssa elämään joutuvia perheitä.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Koululaisten vuorohoitoa ei suoranaisesti tueta tai mainita selkeästi missään asetuksessa tai laissa, mutta kohtia jotka voi yhdistää siihen löytyy runsaasti useasta eri laista. Ongelma on kieltämättä varsin marginaalinen ja epäilemättä palvelujen järjestäjän kannalta varsin monimutkainen, mutta se ei silti poista niitä lukuisia pykäläiä, joissa tilannetta sivutaan.

Tutkimukseni valossa näyttää siltä, että tarvetta koululaisten vuorohoidolle on uudessa kaupungissamme. Yöhoitoa tarvitsee melko pieni määrä lapsia, mutta heidän keskuudessaan tarve olisi viikoittaista. Ilta- ja viikonloppuhoidolle sen sijaan on yllättävän paljonkin kysyntää. Lasta hoitamaan ei välttämättä ole tarjolla helposti apuun saatavia henkilöitä, mikä osaltaan voi hiljalleen kuin huomaamatta ajaa lapsen tilanteeseen, jossa hänen on itsenäistytävä kehitystään aikaisemmin. Hoidon järjestämistä käsittelevässä taulukossa on selvästi nähtävillä, että isovanhemmat avustavat pienen koululaisen hoidossa selkeästi kaikkein eniten. Toinen vahvasti esille nousevassa pylväässä kuvataan jonkun tulemistä lapsen seuraksi tämän omaan kotiin. Oletettavasti ainakin osa isovanhemmista hoitaa lastenlastaan tämän kotona, jolloin heidän apunsa osuus saattaa kasvattaa tämän vaihtoehdon suosiota.

Muiden sukulaisten kuin isovanhempien apuun ei juurikaan turvata. Kenties tämä johtuu yksinkertaisista käytännön syistä: asutaan kauempana, sukulaisilla on omiakin lapsia ja oma arki pyöritettävään. Ystävien varaan vain harva rakentaa arkensa sujumista. Ovatko he sitten liian ”vieraita”, jotta heitä voisi pyytääkään auttamaan lastenhoidon ongelmissa? Kenties heilläkin on oma kiireinen lapsiperheen arki elettyään, samoin välimatka voi muodostua esteeksi. Hoitajan järjestäminen kotiin saa vain vähän kannatusta osakseen. Lapsiperheen elämisen kulut ovat korkeammat kuin monen muun perhemuodon, mistä syystä hoitajan palkkaaminen voi hyvinkin olla mahdoton vaihtoehto toteuttaa. Joissakin perheissä tilanne on helpohkosti järjesteltävissä, joissakin taas tilanne pakottaa tekemään rajuja ratkaisuja ja muutoksia arjen elämään. Olen kuitenkin erittäin tyytyväinen siitä, että ainakin aivan pienten koululaisten vanhemmat tuntuvat tiedostavan lastensa pienuuden ja pyrkivät hoitamaan tilanteen lapsen parasta ajatellen.

Eri kansanedustajat ovat nostaneet koululaisten ja heidän vanhempiensa arkisten aikataulujen ristiriidat esille useampaan otteeseen, minkä lisäksi keskustelua on käyty niin koululaisten perheissä kuin päiväkodeissa ja kouluissakin. Ällistyttävää mielestäni on, kuinka vähän jo pitkään jatkuneella keskustelulla ja ongelman esiin nostamisella on saatu aikaan. Muutoksia on toki jo joissakin kunnissa tehty oma-aloitteisesti, ja erilaisia kokeiluja on käyty läpi, mutta suuren ja pitkään samalla lailla toimineen koneiston, oli se sitten koulu tai päivähoito, suunnan muuttaminen vaikuttaa erittäin hankalalta ja hitaasti tapahtuvalta operaatiolta.

Käytännön toimien muuttamisen hitaus on etenkin pienten koululaisten kannalta erittäin valitettavaa. Useat tutkimukset kertovat karua kieltään lasten yksiolon riskitekijöistä heidän kehitykselleen. Asenteiden muutos niin päättäjien kuin kansalaistasolla saattaakin pidemmän päälle olla se kaikkein hankalin tehtävä. Moni kokee vielä aivan pienen koululaisen tarvitsevan jonkinlaista aikuisen valvontaa iltapäivien ajaksi, mutta harva ajattelee kymmenvuotiaan enää kaipaavan ainakaan kehityksellisesti aikuisen seuraa iltapäivien tuntien ajaksi. Ennemminkin koetaan hienona, jos lapsi/lapset pärjäävät itsenäisesti kotona eivätkä näytä kaipaavan aikuista tuekseen. Yksinoloa on toki hyvä hiljalleen harjoitella, mutta turvallisen kehityksen ja selvien riskitekijöiden eliminoimiseksi suomalainen itsenäisyyttä ylistävä kulttuuri olisi ajettava alas itsenäisyyteen pakottavan järjestelmän kanssa.

10 POHDINTA

Tutkimuslomakkeiden saaminen aina kohderyhmälle saakka oli yllättävän haastavaa. Tutkimus koski murrosvaiheessa elävää ryhmää, minkä vuoksi selkeää yhteistyökumppania oli vaikea löytää kaupungin työverkostosta. Toisaalta lapset kuuluivat vielä päivähoidon piiriin, toisaalta taas jo koulun vaikutusalueeseen. Mielipiteet siitä, kuka mahtaisi olla paras yhteistyökumppani kaupungin puolelta vaihtelivat ymmärrettävästi riippuen siitä kenen kanssa asiasta keskusteli.

Näiden epäselvyyksien lisäksi koko tutkimuksella oli melkoisen tiukka aikataulu. Idea tutkimuksesta selkiytyi 2008 - 2009 vuoden vaihteessa, mutta käytännön seikat, loma-aika ja yli puoleen väliin tammikuuta jatkunut ulkomaan harjoittelujakso, viivästyttivät luonnollisesti työn etenemistä idea-vaiheesta pitemmälle. Sain työn alkuvaiheeseen käyntiin tammi - helmikuun vaihteessa. Alussa työ muovautui lukuisten ideoiden ja ehdotusten kautta paisuen ja pienentyen vuorotellen. Aiheen muovauduttua pääsin aloittamaan lomakekysymysten tekemisen ja liitekirjeiden kirjoittamisen.

Tavoitteena oli saada lomakkeet jaetuksi päiväkodeille huhtikuun aikana, mutta operaatio viivästyti lupapaperien, kaupungin työntekijöiden sairauslomien ja kaikkien osapuolien kannalta kiireisen kevään takia. Lomakkeet pääsivät päiväkodeille jakoon toukokuun viimeisellä viikolla, ja kävin niitä yhteispalvelutoimistosta hakemassa pienissä erissä seuraavien viikkojen aikana, jonka jälkeen pääsin opinnäytetyön teoriaosuuden kirjoitettua tutustumaan ja analysoimaan tutkimuksen tuloksia. Kesä oli varsin kiireinen opinnäytetyön ja päiväkotisijaisuuksien yhdistelmän ansiosta, mutta elokuusta eteenpäin täysipäiväinen työnteko ja siinä ohella opinnäytetyön kirjoittaminen ovat onnistuneet venyttämään aikataulua aivan uusiin ulottuvuuksiin.

Ajoittain työhön on ollut vaikea saada otetta, se on tuntunut kuin jättiläismäiseltä liukkaalta amebalta, jolla ei ole päätä eikä häntää. Pitemmän työsuhteen saaminen mukavasta päiväkodista on kuitenkin toiminut hyvänä motivoivana tekijänä. Samoin lasten kehitystä ja yksinoloa koskevien lukujen ja tietojen huolestuttavuus on auttanut jatkamaan sinnikkäästi eteenpäin hankalimpinakin hetkinä. Lakien ja ongelman monitasoinen kiertäminen on aika ajoin nostanut turhautumisenkin pintaan. Tuntuu uskomattomalta, että asia voitaisiin sivuuttaa sen vuoksi, että se koskee niin

marginaalista ryhmää. Mielestäni se on jo rinnastettavissa vähemmistön syrjintään, voisi sitä kai rasismiksikin nimittää.

LÄHTEET

Shift Work Impacts Workers, Children 2001. Apples for Health –magazine. Volume 3. Number 21 – October 19.2001. Saatavissa:

<http://www.applesforhealth.com/GlobalHealth/shwo3.html> [Viitattu 6.9.2009].

Aula, M., Aalto, J. 2006. Lapsiasiavaltuutettu. Työn ja perheen yhteensovittaminen. Jyväskylä, 23.8.2006. Saatavilla osoitteessa:

[<http://www.lapsiasia.fi/nyt/aloitteet/aloite//view/1395528>] Viitattu 24.7.2009

Barnett, R., Chait, G. & Karen C., 2006. Mothers´ Shift Work and Fathers´ Parenting: A withing-families study. Women´s Studies Reseach Center. Brandeis University. Miami, Florida. Saatavissa:

http://www.brandeis.edu/centers/cfwp/barnett_presentations/momshift.pdf [Viitattu 6.9.2009.]

Elo, A. 2008. Vuorohoitopaikoilla kova kysyntä. Uusi Rauma –lehti. Saatavilla osoitteesta: [<http://www.uusirauma.fi/artikkeli.phtml?id=27161>]

Färkkilä, N., Kahiluoto, T. & Kivistö M. 2006. Vuorohoidon tilannekatsaus. Syyskuu 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:16. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki, 2006

Harjunpää, M., Kujala, A. & Männik, T. 2008. Opinnäytetyö. Kolmasluokkalaisten koulupäivän jälkeinen ajankäyttö, Mussalon koulun kolmasluokkalaisten ja heidän huoltajiensa kertomana. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, terveysala. Kotka/ hoitotyön koulutusohjelma.

Ilt- ja vuorohoito 2009. Tampere. Saatavissa:

<http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/paivahoito/iltajavuorohoito.html> [Viitattu 2.11.2009]

Karhu, S. 2008. Pienten koululaisten vuorohoidon saatavuus. Kirjallinen kysymys nro 758/2008. Vastannut peruspalveluministeri Risikko, Paula. Saatavissa:

http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk_758_2008_p.shtml7.11.2008.
[Viitattu 27.6.2009.]

Karhu, S. 2002. Koululaisten vuorohoidon ohjeistaminen. Kirjallinen kysymys nro 790/2002. Vastannut peruspalveluministeri Biaudet, Eeva. Saatavissa:
[http://www.riksdagen.fi/triphome/bin/thw.cgi/trip/?\\${APPL}=utpkk&\\${BASE}=fakt autpkk&\\${THWIDS}=0.16/1257171076_374415&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](http://www.riksdagen.fi/triphome/bin/thw.cgi/trip/?${APPL}=utpkk&${BASE}=fakt autpkk&${THWIDS}=0.16/1257171076_374415&${TRIPPIFE}=PDF.pdf) [Viitattu 27.6.2009.]

Karhu, S. 2001. Yksinhuoltajaperheiden aseman parantaminen. Kirjallinen kysymys nro 1334/2001. Vastannut peruspalveluministeri Soininvaara, Osmo.
[http://www.riksdagen.fi/triphome/bin/thw.cgi/trip/?\\${APPL}=utpkk&\\${BASE}=fakt autpkk&\\${THWIDS}=0.7/1257171247_405022&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](http://www.riksdagen.fi/triphome/bin/thw.cgi/trip/?${APPL}=utpkk&${BASE}=fakt autpkk&${THWIDS}=0.7/1257171247_405022&${TRIPPIFE}=PDF.pdf) [Viitattu 27.6.2009.]

Laki lapsen elatuksesta 5.9.1975/704.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361.

Lasten ilta-, yö- ja viikonloppuhoito 2009. Rauman kaupunki. Saatavissa:
http://www.rauma.fi/opetus/palvelut/varhaiskasvatus/paivahoito/ph_iltay%C3%B6vk1 oppuhoito.htm

Lastensuojelulaki. 13.4.2007/417.

Malin, A. 2009. Inhimillinen työelämä heijastuu lasten terveyteen. Kouvolan Sanomat.

Perusopetuslaki. 21.8.1998/628.

Perusopetuslaki, lasten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskeva 8a luku 2003/1136.

Perustuslaki. 11.6.1999/731.

Pulkkinen, L. & Launonen, L. 2005: Eheytetty koulupäivä. Lapsilähtöinen näkökulma koulupäivän uudistamiseen. Edita Publishing Oy, Helsinki

Pulkkinen, L. 2005: Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. PS-kustannus, Keuruu

Päivähoitolaki 19.1.1973/36.

Päiväkotihoito, Kittilä 2009. Saatavissa: <http://www.kittila.fi/web/index.php?id=351>
[Viitattu 2.11.2009.]

Salmi, M., Lammi-Taskula, J. 2004: Puhelin, mummo vai joustava työaika. Työn ja perheen yhdistämisen arkea. Stakes, Saarijärvi (Salmi ym. 2004)

Savolainen, J., Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2004:Elämän kirjoja työpaikoille. Käsikirja työn ja perheen yhteen sovittajille. Stakes, Helsinki

Svedlin, R., Hotari, A. & Lyra-Katz, A. 2002. Selvitys lasten ja nuorten aamu- ja iltapäivätoiminnasta. Opetushallitus, moniste 8/2002. Saatavissa:
http://www.edu.fi/julkaisut/aamu_ja_iltapaivatoiminta.pdf [Viitattu 21.7.2009]

Pikkukoululainen jää helposti ilman hoitajaa, jos vanhemmat ovat vuorotyössä. Turun Sanomat 9.5.2009.

Työsopimuslaki 26.1.2001/55.

Vuorohoidon käsittemäärittely 2006. Saatavissa:
<http://varttua.stakes.fi/FI/Varhaiskasvatuspalvelut/paivahoito/vuorohoito/vuorohoito.htm>
[Viitattu 20.10.2009.]

Vuorohoito, Kouvola 2009. Saatavissa:
<http://www.kouvola.fi/palvelut/paivahoito/vuorohoito.html> [Viitattu 2.11.2009.]

Vuorohoito, Jyväskylä 2009. Saatavissa:
<http://www.jyvaskyla.fi/paivahoito/vuorohoito> [Viitattu 2.11.2009.]

YK:n lasten oikeuksien sopimus. 20.11.1989. Saatavissa:
http://www.unicef.fi/lapsen_oikeuksien_sopimus [Viitattu 15.8.2009]

Selvitys tulevien ensiluokkalaisten vuorohoidon tarpeesta Kouvolan kaupungissa.

1.osio:taustatiedot

Onko lapsenne:

Tyttö

Poika

2. Asuvatko lapsen vanhemmat samassa taloudessa?

Kyllä

Ei

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen kyllä, voitte siirtyä kysymykseen kolme.

2.a. Onko teillä:

Yhteishuoltajuus

Yksinhuoltajuus

2.b. Kuuluuko talouteenne muita lapsesta huolehtivia aikuisia? (lapsen isä/äiti puoli, isovanhempi etc.)

Kyllä

Ei

3. Millä seuraavista alueista perheenne asuu? (Alueet jaettu vanhojen kuntarajojen mukaisesti)

Anjalankoski

Elimäki

Jaala

Kouvola

Kuusankoski

Valkeala

Muita huomioita:

2. Osio: Vuorohoidon tarve

4. Kuinka usein lapsenne tarvitsee vuorohoitoa tällä hetkellä?

4-6 kertaa viikossa

1-3 kertaa viikossa

Muutaman kerran kuussa

Harvemmin kuin kerran kuussa

5. Arveletteko lapsenne tarvitsevan vuorohoitoa koulun alettua?

Kyllä

Ei

6. Kuinka usein arvelette lapsenne tarvitsevan yöhoitoa?

Useammin kuin kerran viikossa

Kerran viikossa

1-3 kertaa kuussa

Harvemmin kuin kerran kuussa

Ei lainkaan

7. Arveletteko lapsenne tarvitsevan muulloin kuin yöaikaan tapahtuvaa vuorohoitoa koulun alettua?

Kyllä

Ei

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen Ei, voitte siirtyä kysymykseen 8.

Aamuisin ennen koulun alkua

Aina koulupäivinä

1-3 kertaa viikossa

Muutaman kerran kuussa

Harvemmin kuin kerran kuussa

Ei lainkaan

Iltapäivisin koulun jälkeen

Aina koulupäivinä

1-3 kertaa viikossa

Muutaman kerran kuukaudessa

Harvemmin kuin kerran kuussa

Ei lainkaan

Iltaisin

4-6 kertaa viikossa

1-3 kertaa viikossa

Muutaman kerran kuussa

Harvemmin kuin kerran kuussa

Ei lainkaan

Viikonloppuisin

- Joka viikonloppu
- Joka toinen viikonloppu
- Yhtenä viikonloppuna kuussa
- Harvemmin kuin yhtenä viikonloppuna kuussa
- Ei lainkaan

Muita huomioita:

3. Osio: Koulun alun muutoksia

8. Oletteko suunnitelleet/ jo tehneet pysyviä tai tilapäisiä muutoksia työhönne liittyen lapsen koulun alkaessa?

- Kyllä
- Ei

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen Ei, voitte siirtyä kysymykseen 9.

8.a. Minkälaisia muutoksia olette suunnitelleet tai harkinneet?

Vuorotteluvapaa

- Olen jo päätenyt tähän ratkaisuun
- Olen harkinnut vakavasti
- Käynyt mielessä
- En ole harkinnut lainkaan
- Ei realistinen vaihtoehto

Työpaikan vaihto

- Olen jo päätenyt tähän ratkaisuun
- Olen harkinnut vakavasti
- Käynyt mielessä
- En ole harkinnut lainkaan
- Ei realistinen vaihtoehto

Opiskelujen aloittaminen

- Olen jo päätenyt tähän ratkaisuun
- Olen harkinnut vakavasti
- Käynyt mielessä
- En ole harkinnut lainkaan
- Ei realistinen vaihtoehto

Lyhennetty työpäivä

- Olen jo päätenyt tähän ratkaisuun
- Olen harkinnut vakavasti
- Käynyt mielessä
- En ole harkinnut lainkaan
- Ei realistinen vaihtoehto

Työnkuvan muuttaminen

- Olen jo päätenyt tähän ratkaisuun
- Olen harkinnut vakavasti
- Käynyt mielessä
- En ole harkinnut lainkaan
- Ei realistinen vaihtoehto

Muita huomioita:

9. Oletteko suunnitelleet lapsenne mahdollisesti tarvitseman ilta/yöhoidon järjestämistä?

- Kyllä
- Ei

Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen Ei, voitte siirtyä kysymykseen 10.

9.a. Miten olette suunnitelleet hoidon järjestävän?

Isovanhempien luona

- Useimmiten
- Muutaman kerran kuussa
- Harvemmin kuin kerran kuussa
- Ei realistinen vaihtoehto

Muiden sukulaisten luona

- Useimmiten
- Muutaman kerran kuussa
- Harvemmin kuin kerran kuussa
- Ei realistinen vaihtoehto

Ystävien luona

Useimmiten

Muutaman kerran kuussa

Harvemmin kuin kerran kuussa

Ei realistinen vaihtoehto

Isovanhemman, muun sukulaisen tai ystävän tuleminen kotiin lapsen seuraksi

Useimmiten

Muutaman kerran kuussa

Harvemmin kuin kerran kuussa

Ei realistinen vaihtoehto

Hoitajan järjestämisellä kotiin

Useimmiten

Muutaman kerran kuussa

Harvemmin kuin kerran kuussa

Ei realistinen vaihtoehto

Muu vaihtoehto, mikä?

10. Uskotteko lapsenne hoidon tarvittaessa järjestyvän ilman suurta vaivannäköä?

Kyllä

Ei

Minkälaisia haasteita luulette hoidon järjestämisestä aiheutuvan?

Hoitopaikan löytyminen

Helposti järjestettävissä

Pienekköä vaivaa tuottava

Hankalasti järjestettävä

Erittäin haasteellinen

Mahdoton järjestää

Lapsen hoitopaikan ja koulun välinen kulkeminen

Helposti järjestettävissä

Pienekköä vaivaa tuottava

Hankalasti järjestettävä

Erittäin haasteellinen

Mahdoton järjestää

Lapsen hoitopaikan ja kodin välinen kulkeminen

Helposti järjestettävissä

Pienekköä vaivaa tuottava

Hankalasti järjestettävä

Erittäin haasteellinen

Mahdoton järjestää

Mahdollisuus läksyjen tekemiseen hoitopaikassa

Helposti järjestettävissä

Pienekköä vaivaa tuottava

Hankalasti järjestettävä

Erittäin haasteellinen

Mahdoton järjestää

Tarvittaessa avun saaminen läksyihin liittyvissä seikoissa

Helposti järjestettävissä

Pienekköä vaivaa tuottava

Hankalasti järjestettävä

Erittäin haasteellinen

Mahdoton järjestää

Mahdollisiin harrastuksiin osallistuminen

Helposti järjestettävissä

Pienekköä vaivaa tuottava

Hankalasti järjestettävä

Erittäin haasteellinen

Mahdoton järjestää

Kommentteja:

Kiitos osallistumisestanne!

Hei!

Olen Marika Paunonen, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija. Teen opinnäytetyönäni selvitystä tulevien ensiluokkalaisten vuorohoidon tarpeesta Kouvolan kaupungissa.

Vuorotöitä tekevät yksinhuoltajavanhemmat sekä perheet, joissa molemmat vanhemmat tekevät vuorotöitä kohtaavat pulmallisen tilanteen lapsen koulun alkaessa. Lapsi ei enää kuulu päivähoidon piiriin, mutta on silti vielä melko pieni viettääkseen pitkiä iltoja ja öitä yksin kotona. Perheellä ei välttämättä myöskään ole lähipiirissään henkilöitä, jotka voisivat tarjota apua lastenhoitoon.

Aihe on mielestäni ajankohtainen niin työmarkkinoiden, perheiden kuin sosiaalisen verkoston muuttumisenkin kannalta. Aihe pohditutti itseäni ja halusin siihen tarttua, sillä haluan selvittää tämäntyyppisen vuorohoidon tarvetta kaupungissamme.

Kouvolan kaupungin varhaiskasvatuspäällikkö Helena Kuusisto on luvannut toimittaa kyselyn tulokset päättäjien tietoon, jotta palveluja voitaisiin parantaa vastaamaan tarvetta. Mahdollisimman kattavan otoksen saamiseksi toivonkin, että kaikki tulevien koululaisten vanhemmat, joita kysely koskettaa siihen vastaisivat. Pyydän päiväkodin henkilökunnan apua lomakkeiden jakamisessa ja vastaanottamisessa.

Palautetut lomakkeet pyydän lähettämään sisäisen postin kautta Kouvolan yhteispalvelutoimistoon.

Opinnäytetyön valmistuttua se on nähtävissä Kymenlaakson ammattikorkeakoulun Kuusankosken toimipisteen kirjastossa osoitteessa Sairaalamäki, 45750 Sairaalamäki.

Mikäli jokin asia mietityttää, herättää kysymyksiä tai muuten vain haluatte ottaa yhteyttä aiheen tiimoilta, minut tavoittaa sähköpostitse marika.paunonen@student.kyamk.fi tai puhelimitse 041 595 0775.

Kiitos ajastanne!

Hei!

Olen Marika Paunonen, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija. Teen opinnäytetyönäni selvitystä tulevien ensiluokkalaisten vuorohoidon tarpeesta Kouvolan kaupungissa.

Vuorotöitä tekevät yksinhuoltajavanhemmat sekä perheet, joissa molemmat vanhemmat tekevät vuorotöitä kohtaavat pulmallisen tilanteen lapsen koulun alkaessa. Lapsi ei enää kuulu päivähoiton piiriin, mutta on silti vielä melko pieni viettääkseen pitkiä iltoja ja öitä yksin kotona. Perheellä ei välttämättä myöskään ole lähipiirissään henkilöitä, jotka voisivat tarjota apua lastenhoitoon.

Aihe on mielestäni ajankohtainen niin työmarkkinoiden, perheiden kuin sosiaalisen verkoston muuttumisenkin kannalta. Aihe pohditutti itseäni ja halusin siihen tarttua, sillä haluan selvittää tämäntyyppisen vuorohoidon tarvetta kaupungissamme.

Kouvolan kaupungin varhaiskasvatuspäällikkö Helena Kuusisto on luvannut toimittaa kyselyn tulokset päättäjien tietoon, jotta palveluja voitaisiin parantaa vastaamaan tarvetta. Mahdollisimman kattavan otoksen saamiseksi toivonkin, että kaikki tulevien koululaisten vanhemmat, joita kysely koskettaa siihen vastaisivat.

Kyselyn vastaukset pyydän palauttamaan päiväkotiin kahden viikon sisällä sen saamisesta.

Opinnäytetyön valmistuttua se on nähtävissä Kymenlaakson ammattikorkeakoulun Kuusankosken toimipisteen kirjastossa osoitteessa Sairaalankuja 6, 45750 Sairaalamäki.

Mikäli jokin asia mietityttää, herättää kysymyksiä tai muuten vain haluatte ottaa yhteyttä aiheen tiimoilta, minut tavoittaa sähköpostitse marika.paunonen@student.kyamk.fi tai puhelimitse 041 595 0775.

Kiitos ajastanne!